

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे

Savitribai Phule Pune University, Pune

पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम (PG)

[Two Years PG Program]

Level 6.5

अभ्यासक्रम : एम. ए. मराठी (द्वितीय वर्ष)

(शैक्षणिक वर्ष २०२४-२५ पासून)

CURRICULUM AND SYLLABUS

OF

M. A. MARATHI (Second Year)

w. e. f. 2024-25

M. A. मराठी विषयाचा पुनर्रचित अभ्यासक्रम

१. Title of the course: M. A. (मराठी)

२. Preamble of the syllabus:

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाला अनुसरून सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या एम. ए. मराठीचा अभ्यासक्रम तयार करत असताना काही आधारभूत तत्त्वे स्वीकारली आहेत. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची उद्दिष्टे प्रत्यक्षात आणताना विद्यार्थी केंद्री, आंतरविद्याशाखीय, रोजगाराभिमुख, कौशल्याधिष्ठित असे भाषा व साहित्याचे अभ्यासक्रम अनुसरणे आवश्यक आहे. तसेच कौशल्यविकासासाठी भाषा, साहित्य व कला ही माध्यमे अधिक परिणामकारकतेने समजून घेणे आवश्यक झाले आहे. विद्यार्थ्यांमध्ये साहित्यिकक्षमता, भाषिकक्षमता विकसित करणे व जीवनाच्या आकलनासाठी त्यांना सिद्ध करणे ही काळाची गरज बनली आहे. तसेच विद्यार्थ्यांना मराठी भाषा आणि साहित्याचे सखोल ज्ञान व्हावे, त्यांच्यामध्ये संशोधनाची आणि आंतरविद्याशाखीय अभ्यास करण्याची वृत्ती वाढावी असे विविध हेतू समोर ठेवून सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या एम. ए. मराठीचा अभ्यासक्रम तयार केला आहे.

एम. ए. मराठी विषयाच्या अभ्यासक्रमाची पुनर्रचना पुढील क्रमाने करण्यात आली आहे.

1. **First Year M.A. (Level 6.0): 2023-24**
2. **Second Year M.A. (Level 6.5): 2024-25**

एम. ए. मराठी हा पुनर्रचित अभ्यासक्रम दोन वर्षांचा आणि चार सत्रांमध्ये विभागलेला आहे. त्यासाठी राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाला अनुसरून पुनर्रचना करण्यात आलेली आहे. यामध्ये द्वितीय वर्षात नेमलेल्या मध्ययुगीन आणि अर्वाचीन कालखंडातील साहित्यकृतींचा अभ्यास, साहित्य समीक्षा संकल्पना, प्रकार आणि उपयोजन, सर्जनशील लेखन संकल्पना आणि उपयोजन, सौंदर्यशास्त्र, साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास, लेखनविद्या आणि निबंधलेखन, मराठीतील वैचारिक साहित्य, मराठीतील बालसाहित्य, संशोधन प्रकल्प लेखन, समीक्षापद्धती संकल्पना आणि उपयोजन, लोकसाहित्य, भाषांतर मीमांसा, मराठीतील भाषांतरित साहित्य, मराठीतील विज्ञान साहित्य, मराठीतील कुमार साहित्य, संशोधन प्रकल्प संकल्पना आणि उपयोजन याबरोबरच प्रत्येक विषयाची प्रात्यक्षिके या स्वरूपाची अभ्यासक्रमाची पुनर्रचना असून सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाने पुढील तक्त्यात दिल्याप्रमाणे प्रथम वर्षात ४४ आणि द्वितीय वर्षात ४४ अशा एकूण ८८ श्रेयांकाचा हा अभ्यासक्रम पूर्ण केला जाणार आहे. या अभ्यासक्रमात विद्यार्थ्यांना मुख्य विषयाबरोबरच विषय निवडीची संधी दिली जाणार आहे. शिवाय सैद्धांतिक व प्रात्यक्षिके यांना विशेष महत्त्व देण्यात आले आहे.

Savitribai Phule Pune University, Pune

Credit Framework for Post Graduate (PG)

Level	Semester	Credits Related to Major		Research Methodology (RM)	Internship On Job Training (OJT)	Research Project (RP)	Total
		Major Core	Major Elective				
6.0	I	10(T) + 4(P)	2 (T) + 2 (T/P)	4	0	0	22
	II	10(T) + 4(P)	2 (T) + 2 (T/P)	0	4 (OJT)	0	22
Exit option: Award PG Diploma on completion of 44 Credits after Three Year UG Degree OR continue with PG second year							
6.5	III	10 (T) + 4 (P)	2 (T) + 2 (T/P)	0	0	4	22
	IV	8 (T) + 4 (P)	2 (T) + 2 (T/P)	0	0	6	22
Total 4 Years		54	16	4	4	10	88
2 Years-4 Sem. Award PG Degree on completion 88 credits after Three Year UG Degree or 1 Year-2 Sem PG Degree (44 credits) after Four Year UG Degree							

Notes:

Abbreviation: T – Theory, P – Practical

3. Wherever require the BOS can choose theory or practical course as per the need and within the given structure.
4. Each course should be designed with minimum 2 or maximum 4 credits.

M.A. MARATHI
(w. e. f. academic year 2024-25)

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे:

PROGRAMME EDUCATIONAL OBJECTIVES (PEOs)

विद्यार्थ्यांना पदव्युत्तर स्तरावर मराठी विषयाच्या अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे खालील प्रमाणे निश्चित करण्यात आलेली आहेत.

PEO-1	पदव्युत्तर पातळीवरील विद्यार्थ्यांच्या वाङ्मयीन आणि जीवनविषयक जाणिवा समृद्ध करणे.
PEO- 2	विशिष्ट कालखंडातील साहित्यनिर्मितीच्या प्रेरणा व प्रवृत्ती लक्षात घेऊन साहित्याचेआकलन करून घेणे.
PEO- 3	वाङ्मयीन परंपरेची जाणीव करून देणे.
PEO- 4	विविध भाषाभ्यासाच्या पद्धतींची ओळख करून देणे.
PEO- 5	मूलभूत साहित्यसिद्धांतांचा परिचय करून देणे.
PEO- 6	विद्यार्थ्यांमध्ये भाषिक कौशल्ये विकासाची जाणीव-जागृती घडवून आणणे.
PEO- 7	साहित्यकृतींच्या चिकित्सक अभ्यासाची प्रवृत्ती वृद्धिंगत करणे.
PEO- 8	विविध समीक्षापद्धतींची ओळख करून देणे.
PEO- 9	विद्यार्थ्यांमध्ये रोजगाराच्या क्षमता विकसित करणे.
PEO- 10	अभ्यासकाचे व्यक्तिमत्त्व सुसंस्कारित करणे.

अभ्यासक्रमाची अध्ययन निष्पत्ती :

PROGRAMME OUTCOMES (POs) AND PROGRAMME SPECIFIC OUTCOMES (PSOs):

हा अभ्यासक्रम पूर्ण केल्यानंतर विद्यार्थ्यांमध्ये पुढील क्षमतांचा विकास होईल.

PO- 1	पदव्युत्तर पातळीवरील विद्यार्थ्यांच्या वाङ्मयीन आणि जीवनविषयक जाणिवा समृद्ध होतील.
PO- 2	साहित्यकृतीच्या चिकित्सक अभ्यासाची प्रवृत्ती वृद्धिंगत होईल.
PO- 3	भाषिक जाणिवा विकसित करून कौशल्यात्मक उपयोजनासाठी सिद्ध होतील.
PO- 4	विविध जीवनक्षेत्रातील भाषाविषयक कौशल्य ग्रहणानंतर रोजगारक्षमतांची आणि प्राविण्यांची निर्मिती होईल.
PO- 5	विशिष्ट कालखंडातील साहित्यनिर्मितीच्या प्रेरणा व प्रवृत्ती लक्षात घेऊन साहित्याचे नेमके आकलन करून घेता येईल.
PO- 6	तौलनिक अभ्यास, भाषांतर मीमांसा, प्रभाव अभ्यास, आंतरविद्याशाखीय दृष्टी, परभाषेतील समकालीन साहित्यकृती, वाङ्मयेतिहास, संस्कृती अभ्यास, भाषिक अभ्यास याद्वारे साहित्याच्या अभ्यासाला परिपूर्णता आणता येईल.
PO- 7	पौर्वात्य व पाश्चात्य साहित्यविचार, साहित्यसिद्धांत, समीक्षा, साहित्यविमर्श, विविध वाङ्मयीन संप्रदाय, वेळोवेळी उद्भवणाऱ्या जीवनविषयक व वाङ्मयीन चर्चा, संकल्पना यांचा पैस विद्यार्थ्यांना परिचित होईल
PO- 8	संशोधनाची निरनिराळी अंगे तसेच विविध पध्दतींचा अभ्यास करता येईल.
PSO- 1	वाङ्मयीन मूल्यांचे आणि जीवनमूल्यांचे संस्कार विद्यार्थ्यांमध्ये रुजविण्यास मदत होईल.
PSO- 2	वाचन, आस्वादन, विश्लेषण, वर्गीकरण, मूल्यनिर्णयन या प्रक्रियेतून विद्यार्थ्यांची वाङ्मय आकलनाची क्षमता वृद्धिंगत होईल.
PSO- 3	साहित्य आणि संस्कृती यांचा परस्पराश्रयी संबंध जागतिक परिप्रेक्ष्यात लक्षात घेण्याची क्षमता व कौशल्ये निर्माण होतील.
PSO- 4	मराठी भाषा, साहित्य आणि संस्कृती यांच्या अनुबंधाचा शोध घेता येईल.

COURSE STRUCTURE

Post Graduate in Humanities-Marathi, Year-II (w. e. f. academic year 2024-25)

[सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या परिपत्रक क्र. २७६/२०२३ दि. ०७ नोव्हेंबर २०२३ नुसार मान्यता देण्यात आलेल्या नियमांप्रमाणे]

Course Category	Sr. No.	Course Code	Course Title	Theory/ Practical	Credits (T/P)	Int. Marks	Ext. Marks
PG-Marathi, Year- 2nd [L- 6.5] Semester- III							
Major Core	1.	MAR-601-MJ	मध्ययुगीन कालखंडातील साहित्यकृतींचा अभ्यास	Theory	4 (T)	30	70
	2.	MAR-602-MJ	साहित्य समीक्षा : संकल्पना, स्वरूप आणि समीक्षापद्धती	Theory	4 (T)	30	70
	3.	MAR-603-MJ	सौंदर्यशास्त्र	Theory	2 (T)	15	35
	4.	MAR-604-MJP	साहित्य समीक्षा आणि समीक्षापद्धती : प्रात्यक्षिक	Practical	4 (P)	30	70
Major Elective	5.	MAR-610-MJ **[Choose any One Elective Course]**	E-1: साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास E-2: लेखनविद्या आणि निबंधलेखन E-3: मराठीतील वैचारिक साहित्य E-4: मराठीतील बालसाहित्य	Theory	2(T)	15	35
	6.	MAR-611-MJP **[One Elective Course corresponding to MAR-610-MJ]**	E-1: साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास: प्रात्यक्षिक E-2: लेखनविद्या आणि निबंधलेखन: प्रात्यक्षिक E-3: मराठीतील वैचारिक साहित्य: प्रात्यक्षिक E-4: मराठीतील बालसाहित्य: प्रात्यक्षिक	Practical	2(P)	15	35
RP	7.	MAR-631-RP	संशोधन प्रकल्प	Practical	4	30	70
PG-Marathi, Year- 2nd [L- 6.5] Semester- IV							
Major Core	1.	MAR-651-MJ	अर्वाचीन कालखंडातील साहित्यकृतींचा अभ्यास	Theory	4 (T)	30	70
	2.	MAR-652-MJ	लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य	Theory	4 (T)	30	70
	3.	MAR-654-MJP	सर्जनशील लेखन : संकल्पना, स्वरूप आणि प्रकार	Practical	4 (P)	30	70
Major Elective	4.	MAR-660-MJ **[Choose any One Elective Course]**	E-1: मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी E-2: भाषांतर मीमांसा E-3: मराठीतील विज्ञान साहित्य E-4: मराठीतील कुमारसाहित्य	Theory	2 (T)	15	35
	5.	MAR-661-MJP **[One Elective Course corresponding to MAR-660-MJ]**	E-1: मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी: प्रात्यक्षिक E-2: भाषांतर मीमांसा: प्रात्यक्षिक E-3: मराठीतील विज्ञान साहित्य: प्रात्यक्षिक E-4: मराठीतील कुमारसाहित्य: प्रात्यक्षिक	Practical	2 (P)	15	35
RP	6.	MAR-681-RP	संशोधन प्रकल्प	Practical	6	30	70

***(T- Theory, P- Practical)**

[सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या परिपत्रक क्र. २७६/२०२३ नुसार मान्यता देण्यात आलेल्या नियमांप्रमाणे पदव्युत्तर पदवीचे मूल्यांकन करण्यात येईल.]

EVALUATION PATTERN

Post Graduate in Humanities-Marathi

मूल्यमापनाचा आराखडा - सैद्धांतिक अभ्यासक्रम (T) श्रेयांक- ४		
विद्यापीठ सत्र परीक्षा (एकूण गुण : ७०) वेळ : ३ तास		
प्रश्न क्रमांक	**प्रश्न निवडीबाबत सूचना**	**गुण**
प्रश्न १ ला	**दोन** पैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (शब्द मर्यादा- ३०० शब्द)	१५
प्रश्न २ रा	**दोन** पैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (शब्द मर्यादा- ३०० शब्द)	१५
प्रश्न ३ रा	**दोन** पैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (शब्द मर्यादा- ३०० शब्द)	१५
प्रश्न ४ था	**दोन** पैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (शब्द मर्यादा- ३०० शब्द)	१५
प्रश्न ५ था	**चार** पैकी **दोन** टिपा लिहा. (शब्द मर्यादा- १०० शब्द)	१०
अंतर्गत मूल्यमापन (एकूण गुण : ३०) [प्रत्येक श्रेयांकासाठी ३०% चे अंतर्गत मूल्यमापन करावे.]		
१.	लेखी परीक्षा	२०
२.	मौखिक परीक्षा/ प्रकल्पलेखन/ क्षेत्रीय अभ्यास (माहितीच्या संकलानासह)/ क्षेत्रभेट-अहवाल/ घटक चाचणी/ समूह चर्चा/ ग्रंथालयीन कार्य/ सादरीकरण/ प्रश्नमंजुषा/ गृहपाठ/ विस्तार कार्य/ संशोधन प्रकल्प/ खुले पुस्तक परीक्षा **(अंतर्गत मूल्यमापनासाठी वरीलपैकी पर्याय निवडावा.)**	१०

मूल्यमापनाचा आराखडा - सैद्धांतिक अभ्यासक्रम (T) श्रेयांक- २		
विद्यापीठ सत्र परीक्षा (एकूण गुण : ३५) वेळ : २ तास		
प्रश्न क्रमांक	**प्रश्न निवडीबाबत सूचना**	**गुण**
प्रश्न १ ला	**दोन** पैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (शब्द मर्यादा- ३०० शब्द)	१५
प्रश्न २ रा	**दोन** पैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (शब्द मर्यादा- ३०० शब्द)	१५
प्रश्न ३ रा	**दोन** पैकी **एक** टीप लिहा. (शब्द मर्यादा- १०० शब्द)	५
अंतर्गत मूल्यमापन (एकूण गुण : १५) [प्रत्येक श्रेयांकासाठी ३०% चे अंतर्गत मूल्यमापन करावे.]		
१.	लेखी परीक्षा	१०
२.	मौखिक परीक्षा/ प्रकल्पलेखन/ क्षेत्रीय अभ्यास(माहितीच्या संकलानासह)/ क्षेत्रभेट-अहवाल/घटक चाचणी/समूह चर्चा/ ग्रंथालयीन कार्य/सादरीकरण/ प्रश्नमंजुषा/गृहपाठ/ विस्तार कार्य/संशोधन प्रकल्प/खुले पुस्तक परीक्षा **(वरीलपैकी पर्याय निवडावा.)**	०५

मूल्यमापनाचा आराखडा - प्रात्यक्षिक अभ्यासक्रम				
विद्यापीठ प्रात्यक्षिक परीक्षा				
१.	प्रात्यक्षिक परीक्षा (प्रात्यक्षिक विषयास अनुसरून)	**श्रेयांक- २ चा विषय**	**वेळ-** २ तास	**३५ गुण**
२.	प्रात्यक्षिक परीक्षा (प्रात्यक्षिक विषयास अनुसरून)	**श्रेयांक- ४ चा विषय**	**वेळ-** ३ तास	**७० गुण**
अंतर्गत प्रात्यक्षिक परीक्षा [प्रत्येक श्रेयांकासाठी ३०% चे अंतर्गत मूल्यमापन करावे.]				
१.	मौखिक परीक्षा/ प्रकल्पलेखन/ क्षेत्रीय अभ्यास(माहितीच्या संकलानासह)/ क्षेत्रभेट-अहवाल/ घटक चाचणी/ समूह चर्चा/ ग्रंथालयीन कार्य/ सादरीकरण/ प्रश्नमंजुषा/ गृहपाठ/ विस्तार कार्य/ संशोधन प्रकल्प/ खुले पुस्तक परीक्षा/ व्यावसायिक प्रशिक्षण -अहवाल **(अंतर्गत मूल्यमापनासाठी वरीलपैकी पर्याय निवडावेत.)**		**श्रेयांक- २ चा विषय**	**१५ गुण**
२.			**श्रेयांक- ४ चा विषय**	**३० गुण**

मानव विज्ञान शाखेतील **मराठी विषयात** पदव्युत्तर पदवी [**M.A. मराठी]**

द्वितीय वर्ष (सत्र-3)

अभ्यासक्रम [Level 6.5]

Post Graduate in Humanities - Marathi

Year-II (Semester- 3)

(w. e. f. Academic Year 2024-25)

M.A. मराठी – द्वितीय वर्ष (सत्र-3) अभ्यासक्रम [Level 6.5]			
Course Type: Major Core			
MAR601MJ	मध्ययुगीन कालखंडातील साहित्यकृतींचा अभ्यास	Credits 4 (T)	Hours 60

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून साहित्य समीक्षेच्या विविध दृष्टिकोनातून साहित्यकृतींचा अभ्यास कसा करावा याचा वस्तुपाठ विद्यार्थ्यांना मिळेल. काही प्रातिनिधिक मध्ययुगीन साहित्यकृतींचा अभ्यास केल्याने एकूणच मध्ययुगीन साहित्याविषयी विद्यार्थ्यांच्या मनात जिज्ञासा जागृत होऊन त्यांना मध्ययुगीन साहित्याचा अभ्यास करण्याची प्रेरणा मिळेल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. मध्ययुगीन साहित्य व साहित्याचे प्रकार समजावून देणे.
२. साहित्यकृतीकडे बघण्याचा आस्वादात्मक दृष्टिकोन विकसित करणे.
३. साहित्य सर्जन व प्रतिभा यांचे सहसंबंध लक्षात घेणे
४. विविध मध्ययुगीन साहित्यप्रकारांची वैशिष्ट्ये, स्वरूप व साम्य-भेद समजावून देणे.
५. साहित्यप्रकारनिष्ठ समीक्षेचे स्वरूप समजावून देऊन व उपयोजन कौशल्य विकसित करणे.
६. साहित्यकृतीच्या अभ्यासाचे महत्त्व विशद करणे.

अभ्यासक्रम

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	१.१ संत नामदेवकृत श्री ज्ञानदेवचरित्र : आदी, समाधी, तीर्थावळी १.२. दृष्टान्तपाठ	२	३०
२	२.१ मोरोपंतांची श्लोककेकावली २.२ पानिपतची बखर	२	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,
CO-1 (Remember)	मध्ययुगीन साहित्य व साहित्याचे प्रकार सांगता येईल.
CO-2 (Understanding)	मध्ययुगीन साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करता येईल.
CO-3 (Applying)	मध्ययुगीन साहित्यकृतींचा अभ्यास करता येईल.
CO-4 (Analysing)	मध्ययुगीन साहित्याच्या प्रेरणा विशद करता येतील.
CO-5 (Evaluating)	मध्ययुगीन साहित्याचा विश्लेषणात्मक अभ्यास करता येईल.
CO-6 (Creating)	मध्ययुगीन साहित्यकृती आणि लेखकांच्या साहित्यावर आधारित प्रकल्प लेखन करता येईल.

संदर्भ ग्रंथ :

१. श्री ज्ञानेश्वरदर्शन,भाग पहिला, संपादक न. बा. देशमुख, प्रथम आवृत्ती १९३४, पुनर्प्रकाशन आवृत्ती : संपादक- डॉ. शिरीष राजाराम लांडगे, प्रकाशक- महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई, आवृत्ती २०२२
२. दृष्टान्तपाठ, संपा. रा. शं. नगरकर, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २०००
३. भक्तशिरोमणी नामदेव महाराज कृत, श्री ज्ञानदेव चरित्र- आदी, तीर्थावळी आणि समाधी, विवेचक- डॉ. सदानंद मोरे देहूकर, सकाळ प्रकाशन
४. संतसाहित्य आकलन आणि अध्यापन, वसंत आबाजी डहाके आणि इतर, महराष्ट्र राज्य माध्य. व उच्च माध्य. शिक्षण मंडळ, पुणे,
५. दृष्टान्तपाठ, संपा. यू. म. पठाण, समर्थ प्रकाशन, औरंगाबाद
६. मोरोपंतांची श्लोककेकावली, संपा.सतीश बडवे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, अहमदनगर
७. पानिपतची बखर, संपा. रघुनाथ मुरलीधर जोशी, मराठवाडा साहित्य परिषद प्रकाशन
८. स्मृतिस्थळ, संपा. डॉ. रमेश आवलगावकर, चंद्रकला प्रकाशन, पुणे
९. स्मृतिस्थळ, संपा.डॉ. यू. म. पठाण, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
१०. ज्ञानदेवांचा लोकतत्त्वीय अभ्यास, डॉ. प्रमोद पडवळ, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
११. संतसाहित्य मीमांसा, संपादक डॉ. ताहेर पठाण, डॉ. न.ब. कदम
१२. मध्ययुगीन साहित्याविषयी, डॉ. सतीश बडवे, मीरा बुक्स & पब्लिकेशन, औरंगाबाद.
१३. संत साहित्य समीक्षेचे बीजप्रवाह, डॉ. सतीश बडवे, गुरुकुल प्रतिष्ठान, पुणे,
१४. साहित्याची सामाजिकता, डॉ. सतीश बडवे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, अहमदनगर
१५. महानुभावीय पंथ आणि त्याचे वाङ्मय, शं.गो. तुळपुळे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
१६. महानुभाव साहित्य : काल आणि आज - डॉ. प्रमोद आंबेकर, अथर्व पब्लिकेशन्स , जळगाव
१७. महानुभाव वांग्मय : स्मृतिस्थळ - एक अभ्यास, डॉ. व्ही. एम. पाटील, अथर्व पब्लिकेशन्स , जळगाव
१८. महाराष्ट्र सारस्वत, लेखक - वि.ल. भावे, पुरवणी लेखक - शं.गो. तुळपुळे, चौथी आवृत्ती १९५१
१९. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १,२,३ महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
२०. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, अ.ना. देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
२१. प्राचीन मराठी गद्य: प्रेरणा आणि परंपरा, श्री.रं. कुलकर्णी, मुंबई, १९७०
२२. राजवाडे लेखसंग्रह, संपा, तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी, प्रकाशक- साहित्य अकादमी , बांधणी - पेपरबॅक
२३. मराठी गद्याचे पूर्वरंग, संपादक - भीमराव कुलकर्णी, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९८०
२४. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास, अर्वाचीन कालखंड, डॉ. प्र.न. जोशी
२५. महाराष्ट्र जीवन : परंपरा, प्रगती आणि समस्या खंड १ व २, गं. बा. सरदार, १९६०
२६. महाराष्ट्राचा सांस्कृतिक इतिहास, डॉ. शं. दा. पेंडसे, सुविचार प्रकाशन मंडळ लि. काँग्रेसनगर , नागपूर, तिसरी आवृत्ती - शके १८७२, सन - १९५१
२७. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, संपादक - द. दि. पुंडे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे १९९४
२८. महानुभाव संत, वसंत स. जोशी, प्रथम आवृत्ती - १९७२
२९. संत साहित्य: स्वरूप आणि शोध, डॉ. बाबुराव उपाध्ये
३०. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – प्रा. डॉ. तुषार चांदवडकर, अथर्व पब्लिकेशन, जळगाव
३१. यादवकालीन मराठी भाषा, शं.गो. तुळपुळे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, द्वितीय आवृत्ती १९७३
३२. संत वाङ्मयाची सामाजिक पार्श्वभूमी, गं. बा. सरदार
३३. महानुभाव संशोधन खंड-१. वि.भि. कोलते, अरुण प्रकाशन, मलकापूर, प्रथम आवृत्ती १९६२
३४. चक्रधर चरित्र, वि.भि. कोलते, अरुण प्रकाशन, मलकापूर, १९५२

३५. मराठी भाषेचा व वाङ्मयाचा इतिहास, बा.अ.भिडे
३६. प्राचीन मराठी कविता खंड १ ते ६, संपा. ज. शा. देशपांडे, कृष्णदास महानुभाव
३७. महाराष्ट्रीयांचे काव्यपरीक्षण, श्री. व्यं. केतकर, पदमगंध प्रकाशन, पुणे, १ जानेवारी २०००
३८. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड पहिला, ल. रा. पांगारकर
३९. मराठी वाङ्मयाभिरुचीचे विहंगावलोकन, रा.श्री. जोग
४०. महाराष्ट्रातील पाच संप्रदाय, पं.रा. मोकाशी, प्रसाद प्रकाशन, पुणे
४१. पाच संतकवी, शं.गो. तुळपुळे, सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे, तिसरी आवृत्ती १९८४
४२. वारकरी पंथ : उदय व विकास, भा.पं. बहिरट
४३. ज्ञानदेव आणि नामदेव, शं.दा. पेंडसे, १९६९
४४. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, स.गं.मालशे
४५. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप, ह.श्री. शेणोलीकर
४६. मराठी आख्यान कविताः एक अभ्यास. गं. बा. ग्रामोपाध्ये
४७. ऐतिहासिक पोवाडे, खंड-१ ते ३, य.न. केळकर, डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे
४८. मराठी शाहिरीची परंपरा, म.वा. धोंड
४९. मराठी संत कवयित्रींचा इतिहास, डॉ. विद्यासागर पटांगणकर, साहित्य अकादमी
५०. वारकरी संप्रदाय साहित्य व तत्त्वज्ञान, डॉ. विद्यासागर पटांगणकर, विश्वकर्मा पब्लिकेशन
५१. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, डॉ. विद्यासागर पटांगणकर

M.A. मराठी –द्वितीयवर्ष (सत्र-3) अभ्यासक्रम [Level 6.5]			
Course Type: Major Core			
MAR602MJ	साहित्य समीक्षा : संकल्पना, स्वरूप आणि समीक्षापद्धती	Credits 4 (T)	Hours 60

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून साहित्य समीक्षेची संज्ञा, स्वरूप, संकल्पना आणि उद्दिष्टे, साहित्य समीक्षेतील विविध संकल्पना, वाङ्.मयीन वाद (संप्रदाय) : संकल्पना आणि त्यांचे स्वरूप आणि सिद्धांत यांचे परस्परसंबंध,आदी संबंधीचे उद्दिष्टे, आकलन व ज्ञान विद्यार्थ्यांना अवगत होईल. तसेच विविध समीक्षा पद्धतींचे आकलन होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१) साहित्य समीक्षेचे स्वरूप समजावून सांगता येईल.

२) साहित्य समीक्षेतील विविध सिद्धांत, संकल्पना आणि परंपरांचा परिचय करून देता येईल.

३) साहित्य समीक्षेची उद्दिष्टे आणि व्याप्ती स्पष्ट करुन देता येईल.

४) विविध समीक्षा पद्धतींचे आकलन होईल.

५) विविध ज्ञानशाखांतील तत्त्वांच्या आधारे मराठी साहित्य समीक्षेतील सिद्धांताची ओळख करुन देता येईल.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**साहित्य समीक्षा : संकल्पना आणि स्वरूप** १.१ समीक्षा संकल्पना, स्वरूप व व्याप्ती १.२ समीक्षेचे प्रयोजन व प्रस्तुतता १.३ समीक्षेची भाषा व परिभाषा १.४ **समीक्षेचे प्रकार** १.४.१ सैद्धांतिक समीक्षा १.४.२ उपयोजित समीक्षा १.४.३ आस्वादक समीक्षा	१	१५
२	**समीक्षेचे विविध दृष्टिकोन आणि पद्धती** २.१ समाजशास्त्रीय समीक्षा २.२ मार्क्सवादी समीक्षा २.३ मानसशास्त्रीय समीक्षा २.४ आदिबंधात्मक समीक्षा २.५ चरित्रात्मक समीक्षा २.६ स्त्रीवादी समीक्षा	१	१५
३	**मराठी समीक्षेची वाटचाल** ३.१ १९ व्या शतकातील मराठी समीक्षा ३.२ स्वातंत्र्यपूर्व कालखंडातील मराठी समीक्षा ३.३ स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील मराठी समीक्षा ३.४ साठोत्तरी कालखंडातील मराठी समीक्षा	२	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	**या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**
CO-1(Remember)	साहित्य समीक्षेचे स्वरूप सांगता येईल.
CO-2(Understanding)	साहित्य समीक्षेतील विविध सिद्धांत, संकल्पना आणि समीक्षापद्धती आदींच्या परिचयासह त्यांचे महत्त्व व मर्यादा स्पष्ट करता येईल.
CO-3(Applying)	सैद्धांतिक समीक्षेतील विविध व्यूहांसह तिचे उद्दिष्टे व व्याप्ती ह्या माध्यमातून आंतरविद्याशाखीय अभ्यास करता येईल.
CO-4(Analysing)	साहित्य समीक्षेतील विविध संकल्पना, सिद्धांताच्या आकलनाअंती विविध साहित्यप्रकार-साहित्यकृतीचे अध्ययनाच्या दृष्टीकोनातून वर्गीकरण करून अभ्यास करता येईल.
CO-5(Evaluating)	जागतिक व भारतीय समीक्षापद्धती यांचा विश्लेषणात्मक अभ्यास करता येईल.
CO-6(Creating)	विविध साहित्यप्रकार, साहित्यकृती आणि लेखकांच्या साहित्यावर सैद्धांतिक समीक्षेविषयी आधारित प्रकल्प तसेच उपयोजित समीक्षा लेखन करता येईल.

संदर्भ ग्रंथ :

१. साहित्य : स्वरुप आणि समीक्षा, वा. ल. कुळकर्णी, मुंबई,१९७५.
२. संपा. भाषा आणि समीक्षा, अशोक रा. केळकर, पुणे,१९८१.
३. विसाव्या शतकातील मराठी समीक्षा, संपा. विलास खोले, पुणे, २००४.
४. वाङ्मयीन संज्ञा-संकल्पना कोश, प्रभा गणोरकर, वसंत आबाजी डहाके व इतर,मुंबई, २००१.
५. खडक आणि पाणी, गंगाधर गाडगीळ, मुंबई, १९६१.
६. निवडक समीक्षा, रा.ग.जाधव, पदमगंधा प्रकाशन, पुणे,२००६.
७. मराठी समीक्षा, संपा. रा. श्री. जोग, वा. ल. कुळकर्णी, श्री. पु. भागवत, मुंबई, १९७२.
८. मराठी टीका, संपा. वसंत दावतर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे,१९९६.
९. स्त्रीवादी समीक्षा : स्वरूप आणि उपयोजन, अश्विनी धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, १९९३.
१०.टीकास्वयंवर, भालचंद्र नेमाडे, औरंगाबाद, १९९०.
११. समीक्षेची नवी रुपे, गंगाधर पाटील, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल मुंबई, १९८१.
१२. कविता आणि प्रतिमा, सुधीर रसाळ, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई
१३ सौंदर्य आणि साहित्य, बाळ सीताराम मर्ढेकर, मुंबई, १९६०.
१४. आधुनिक समीक्षा-सिद्धान्त, मिलिंद मालशे,अशोक जोशी, मुंबई, मौज प्रकाशन,२००७.
१५. मराठी वाङ्मयकोश : खंड चौथा : समीक्षा-संज्ञा, संपा. विजया राजाध्यक्ष व इतर, मुंबई, २००२.
१६. वाङ्मयीन वाद : संकल्पना आणि स्वरुप, संपा. सीताराम रायकर आणि इतर, पुणे, १९९०.
१७. मार्क्सवादी साहित्यविचार, के. रं. शिरवाडकर, पुणे, १९८०.
१८. वाङ्मयीन शैली आणि तंत्र, संपा. म. द. हातकणंगलेकर, कोल्हापूर, १९८१.
१९ टीकाविवेक, श्री. के. क्षीरसागर, मुंबई, १९६५.
२०. साहित्यातील अधोरेखिते, म. द. हातकणंगलेकर , सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९८०
२१. साहित्य समीक्षा - प्रदीप, प्रा. डॉ. सुधीर ,मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९८२
२२. समीक्षेतील नव्या संकल्पना, संपा. मनोहर जाधव, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, २००१
२३. समीक्षेतील अवतरणे, प्रा. रा. ग. जाधव ,स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००५
२४. साहित्य समीक्षेचे अंतरंग, डॉ. यशवंत पत्की, मधुश्री प्रकाशन, पुणे, २००६
२५. समीक्षा : संकल्पना आणि स्वरूप, संपा. डॉ. भास्कर शेळके /साळवे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २००९

२६. मराठी समीक्षेची सद्यस्थिती, वसंत आबाजी डहाके, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०११
२७. प्रा. गो. म. कुलकर्णी ,मराठी समीक्षेची वाटचाल, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे , १९९८
२८.भारतीय संदर्भातून स्त्रीवाद (स्त्रीवाद समीक्षा आणि उपयोजन), नाईक शोभा, लोकवाङमय गृह, मुंबई, २००७
२९. साहित्यमुल्यांची समीक्षा, करंदीकर गो. वि., पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, जानेवारी २०००

M.A. मराठी –द्वितीय वर्ष (सत्र-3) अभ्यासक्रम [Level 6.5]			
Course Type: Major Core			
MAR 603 MJ	सौंदर्यशास्त्र	Credits 2 (T)	Hours 30

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून सौंदर्यशास्त्राचा परिचय करून घेणे, सौंदर्यशास्त्राने विज्ञान, मनविज्ञान, तत्त्वज्ञान इतर शास्त्रे यातील परस्पर संबंध समजावून घेणे. सौंदर्य विषयक प्रमुख सिद्धांतांचा परिचय करून घेणे. सौंदर्य अनुभवी संकल्पना आणि त्यामागील घटक समजावून घेणे. सौंदर्यवाचक विधानांचे स्वरूप आणि त्यामागील दृष्टिकोन समजावून घेणे. कलाकृतींचे रूप ही संकल्पना समजावून घेणे .

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१) सौंदर्यतत्त्वांची आकलन क्षमता विकसित करणे.

२) सौंदर्यशास्त्रातील सिद्धांत, संकल्पना आणि परंपरांचा परिचय करून देता येईल.

३) सौंदर्यशास्त्राची उद्दिष्टे आणि व्याप्ती स्पष्ट करुन देता येईल.

४) विविध ज्ञानशाखांतील तत्त्वांच्या आधारे सौंदर्यशास्त्रातील सिद्धांताची ओळख करुन देता येईल.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**सौंदर्यशास्त्राचे स्वरूप** १. सौंदर्यवाचक विधानाचे स्वरूप २. सौंदर्यशास्त्र आणि समीक्षा संकल्पना ३. निसर्गातील सौंदर्य व निसर्गाबाहेरील सौंदर्य ४. सौंदर्यशास्त्र आणि नवे शोध	१	१५
२	**सौंदर्य सिद्धांत** १. आविष्कारवाद २. क्रीडासिद्धांत ३. सुखवादाचा सिद्धांत ४. भावनिष्ठतेचा सिद्धांत ५. सह-अनुभूतीचा सिद्धांत ६. लयसिद्धांत	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	**या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**
CO-1(Remember)	सौंदर्यशास्त्राचे स्वरूप सांगता येईल.
CO-2(Understanding)	सौंदर्यशास्त्रातील विविध सिद्धांत, संकल्पना यांचे महत्त्व व मर्यादा स्पष्ट करता येतील.
CO-3(Applying)	सौंदर्यशास्त्रातील विविध व्यूहांसह तिचे उद्दिष्टे व व्याप्ती ह्या माध्यमातून आंतरविद्याशाखीय अभ्यास केला जाईल.
CO-4(Analysing)	सौंदर्यशास्त्रातील संकल्पना, सिद्धांताचा आकलनाअंती विविध साहित्यप्रकार - साहित्यकृतीचे अध्ययनाच्या दृष्टिकोनातून वर्गीकरण करणे शक्य होईल.
CO-5(Evaluating)	जागतिक व भारतीय सौंदर्यशास्त्राचा परिचय होईल.
CO-6(Creating)	विविध साहित्यप्रकार, साहित्यकृती आणि लेखकांच्या साहित्यावर सैद्धांतिक सौंदर्यशास्त्रावर आधारित प्रकल्प तयार केले जातील

संदर्भ ग्रंथ :

१. सौंदर्यमीमांसा – रा.भा. पाटणकर, मौज प्रकाशन गृह, गिरगाव, मुंबई, प्रथम आवृत्ती - २९ जून १९७४
२. कांटची सौंदर्यमीमांसा – रा.भा. पाटणकर, मौज प्रकाशन, मुंबई १९७७
३. क्रोचेचे सौंदर्यशास्त्र : एक भाष्य – रा.भा. पाटणकर, १९७४
४. ॲरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र – गो. वि. करंदीकर, मौज प्रकाशन, मुंबई १९७८
५. सौंदर्यानुभव - प्रभाकर पाध्ये, इस्थेटिक्स सोसायटी आणि मौज प्रकाशन, मुंबई १९७७
६. मर्ढेकरांचे सौंदर्यशास्त्र पुन:स्थापना – डॉ. द. भि.कुलकर्णी, पदमगंधा प्रकाशन १९८२
७. साहित्य आणि सौंदर्य, बा.सी.मर्ढेकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, प्रथम आवृत्ती १९५५, तृतीय आवृत्ती १९८३
८. कॉलिंगवुडची कलामीमांसा - एक भाष्य , रा.भा.पाटणकर, १९७५
९. सृष्टी, सौंदर्य व साहित्यमूल्य- शरच्चंद्र मुक्तीबोध, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
१०. सौंदर्य विचार - संपादित पुस्तक मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई
११. सौंदर्य आणि साहित्य – बा.सी.मर्ढेकर, मौज प्रकाशन, मुंबई
१२. मर्ढेकरांचे सौंदर्यशास्त्र : पुनर्विचार - संपादक कमलाकर दीक्षित
१३. साहित्यविचार आणि सौंदर्यशास्त्र, रा. भा. पाटणकर, २००१
१४. Aesthetics and literary criticism, R. B. Patankar, Nachiketa, Bombay, Maharashtra,1969

M.A. मराठी -द्वितीय वर्ष (सत्र-३) अभ्यासक्रम [Level- 6.5]			
Course Type: Major Core			
MAR 604 MJP	साहित्य समीक्षा आणि समीक्षापद्धती : प्रात्यक्षिक	Credits 4 (P)	Hours 120

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून उपयोजित साहित्यसमीक्षेचे स्वरूप, संकल्पना आणि उद्दिष्टे, उपयोजित साहित्य समीक्षेतील विविध संकल्पना आणि सिद्धांत यांचे परस्परसंबंध आदींचे आकलन व ज्ञान विद्यार्थ्यांना अवगत होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१) उपयोजित समीक्षेचे स्वरूप समजावून सांगता येईल.
२) साहित्यातील विविध सिद्धांत आणि संकल्पनांचा परिचय करून देता येईल.
३) उपयोजित समीक्षेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करुन देता येतील.
४) उपयोजित समीक्षेचे विविध सिद्धांत आणि संकल्पना यांचा परस्परसंबंधाचा परिचय करुन देता येईल.
५) उपयोजित समीक्षेबद्दल अभ्यासकांनी मांडलेल्या भूमिकांविषयी ओळख करुन देता येईल.
६) उपयोजित समीक्षा कशी केली जाते ते सोदाहरण सांगता येईल.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	१.१ समीक्षेची व्याप्ती व भूमिका १.२ समीक्षकाची साधना	१	३०
२	२.१ उपयोजित समीक्षेचे स्वरूप व आवश्यकता २.२ आस्वादक समीक्षा व उपयोजित समीक्षा	१	३०
३	**समीक्षा प्रात्यक्षिक :** ३.१ विद्यार्थ्याने कोणत्याही एका साहित्यकृतीवर आस्वादात्मक दीर्घ समीक्षालेख लिहावा.	१	३०
४	**समीक्षापद्धती प्रात्यक्षिक :** ४.१ विद्यार्थ्याने कोणत्याही एका समीक्षापद्धत्तीचे उपयोजन करत कोणत्याही साहित्यकृतीवर दीर्घ समीक्षालेख लिहावा.	१	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	**या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**
CO-1(Remember)	उपयोजित समीक्षेचे स्वरूप व संकल्पना स्पष्ट होतील.
CO-2(Understanding)	साहित्यातील विविध सिद्धांत आणि संकल्पना आदींच्या परिचयासह त्यांचे महत्त्व व मर्यादा स्पष्ट होतील.
CO-3(Applying)	उपयोजित समीक्षेचे वैशिष्ट्ये, विविध सिद्धांताच्या आधारे आंतरविद्याशाखीय ज्ञान प्राप्त होईल.
CO-4(Analysing)	उपयोजित समीक्षेचे विविध सिद्धांत आणि संकल्पनां यांचा परस्परसंबंधाचा आकलनाअंती विविध साहित्यप्रकार -साहित्यकृतीचे अध्ययनाच्या दृष्टीकोनातून उपयोजन तथा वर्गीकरण करणे शक्य होईल.
CO-5(Evaluating)	उपयोजित समीक्षेबद्दल जागतिक व भारतीय साहित्याचा अभ्यासकांनी मांडलेल्या भूमिकांविषयी अभ्यास होईल.
CO-6(Creating)	उपयोजित समीक्षा कशी केली जाते ते यावर आधारित प्रकल्प तयार करता येईल.

संदर्भ ग्रंथ :

१. साहित्य : स्वरुप आणि समीक्षा, वा. ल. कुळकर्णी, मुंबई,१९७५.
२. संपा. भाषा आणि समीक्षा, अशोक रा. केळकर, पुणे,१९८१.
३. विसाव्या शतकातील मराठी समीक्षा, संपा. विलास खोले, पुणे, २००४.
४. वाङ्मयीन संज्ञा-संकल्पना कोश, प्रभा गणोरकर, वसंत आबाजी डहाके व इतर,मुंबई, २००१.
५. खडक आणि पाणी, गंगाधर गाडगीळ, मुंबई, १९६१.
६. निवडक समीक्षा, रा.ग.जाधव, पदमगंधा प्रकाशन, पुणे,२००६.
७. मराठी समीक्षा, संपा. रा. श्री. जोग, वा. ल. कुळकर्णी, श्री. पु. भागवत, मुंबई, १९७२.
८. मराठी टीका, संपा. वसंत दावतर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे,१९९६.
९. स्त्रीवादी समीक्षा : स्वरूप आणि उपयोजन, अश्विनी धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, १९९३.
१०.टीकास्वयंवर, भालचंद्र नेमाडे, औरंगाबाद, १९९०.
११. समीक्षेची नवी रुपे, गंगाधर पाटील, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल मुंबई, १९८१.
१२. कविता आणि प्रतिमा, सुधीर रसाळ, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई
१३ सौंदर्य आणि साहित्य, बाळ सीताराम मर्ढेकर, मुंबई, १९६०.
१४. आधुनिक समीक्षा-सिद्धान्त, मिलिंद मालशे,अशोक जोशी, मुंबई, मौज प्रकाशन,२००७.
१५. मराठी वाङ्मयकोश : खंड चौथा : समीक्षा-संज्ञा, संपा. विजया राजाध्यक्ष व इतर, मुंबई, २००२.
१६. वाङ्मयीन वाद : संकल्पना आणि स्वरुप, संपा. सीताराम रायकर आणि इतर, पुणे, १९९०.
१७. मार्क्सवादी साहित्यविचार, के. रं. शिरवाडकर, पुणे, १९८०.
१८. वाङ्मयीन शैली आणि तंत्र, संपा. म. द. हातकणंगलेकर, कोल्हापूर, १९८१.
१९ टीकाविवेक, श्री. के. क्षीरसागर, मुंबई, १९६५.
२०. साहित्यातील अधोरेखिते, म. द. हातकणंगलेकर , सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९८०
२१. साहित्य समीक्षा - प्रदीप, प्रा. डॉ. सुधीर ,मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९८२
२२. समीक्षेतील नव्या संकल्पना, संपा. मनोहर जाधव, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, २००१
२३. समीक्षेतील अवतरणे, प्रा. रा. ग. जाधव ,स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००५

२४. साहित्य समीक्षेचे अंतरंग, डॉ. यशवंत पत्की, मधुश्री प्रकाशन, पुणे, २००६
२५. समीक्षा : संकल्पना आणि स्वरूप, संपा. डॉ. भास्कर शेळके /साळवे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २००९
२६. मराठी समीक्षेची सद्यस्थिती, वसंत आबाजी डहाके, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०११
२७. प्रा. गो. म. कुलकर्णी ,मराठी समीक्षेची वाटचाल, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे , १९९८
२८.भारतीय संदर्भातून स्त्रीवाद (स्त्रीवाद समीक्षा आणि उपयोजन), नाईक शोभा, लोकवाङमय गृह, मुंबई, २००७
२९. साहित्यमुल्यांची समीक्षा, करंदीकर गो. वि., पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, जानेवारी २०००

M.A. मराठी -द्वितीय वर्ष (सत्र-३) अभ्यासक्रम [Level- 6.5]			
Course Type: Major Elective			
MAR 610 MJ **[Choose any One Elective Course]**	**E-1: साहित्याचा सामाजिकदृष्टीने अभ्यास**	**Credits 2 (T)**	**Hours 30**
	E-2: लेखनविद्या आणि निबंधलेखन		
	E-3: मराठीतील वैचारिक साहित्य		
	E-4: मराठीतील बालसाहित्य		

MAR 610 MJ_E-1	साहित्याचा सामाजिकदृष्टीने अभ्यास	Credits- 2 (T)	Hours- 30

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून साहित्याचा सामाजिकदृष्टीने अभ्यास महत्त्व, उद्दिष्टे, आकलन व ज्ञान विद्यार्थ्यांना अवगत होईल. बोलीभाषांच्या नमुन्याचे तसेच सामाजिक संकल्पना व विश्लेषण स्पष्ट करता येईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. साहित्याचा समाजाशी असलेला अनुबंध स्पष्ट करणे.
२. साहित्य आणि समाज यांचे परस्पर संबंध स्पष्ट करणे.
३. समाजाच्या साहित्यातील प्रतिबिंबाचे स्वरूप स्पष्ट करणे.
४. जीवनमूल्ये आणि कलामूल्ये यांचे संबंध स्पष्ट करणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**साहित्य आणि समाज : सहसंबंध** १.१ साहित्य, समाज आणि संस्कृती : परस्परसंबंध १.२ सामाजिक वृत्ती-प्रवृत्ती, युगधर्म आणि साहित्यातील आशय व अभिव्यक्ती	१	१५
२	**साहित्याच्या सामाजिक अभ्यासाचे स्वरूप** २.१ साहित्याचा सामाजिक अभ्यास : भूमिका व व्याप्ती २.२ साहित्याच्या सामाजिक अभ्यासाचे स्वरूप : समाजशास्त्रीय भूमिका	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	**या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**
CO-1 (Remember)	सामाजिक संकल्पना स्पष्ट करता येईल.
CO-2 (Understanding)	साहित्याचे महत्त्व व मर्यादा विशद करता येतील.
CO-3 (Applying)	सामाजिक अभ्यासातून साहित्याचा अभ्यास करता येईल.
CO-4 (Analysing)	सामाजिक अध्ययनाच्या दृष्टीकोनातून वर्गीकरण करता येईल.
CO-5 (Evaluating)	साहित्य व समाज यांचा तौलनिक अभ्यास करता येईल.
CO-6 (Creating)	विविध सामाजिक साहित्यकृतींवर आधारित प्रकल्प तयार करता येतील.

संदर्भ ग्रंथ

१. मराठी साहित्यातील स्पंदने, गो.म.कुलकर्णी,सुवर्ण प्रकाशन,पुणे १९८५

२. साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ, रा.ग.जाधव,कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे १९७५

३. साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ, अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे १०८९

४. साहित्य आणि समाज, सुनंदा गोसावी, विलास खोले, प्रा.गोखले, एज्युकेशन सोसायटी,नाशिक १९९१

५. साहित्य : समीक्षा आणि संवाद, रवींद्र ठाकूर, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे १९९९

६. कथा सृजनाची, प्रभाकर अत्रे, सोमय्या पब्लिकेशन, मुंबई १९७०

७. मराठी साहित्य, समाज व संस्कृती, आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाउस, पुणे १९८५

८. समाज आणि साहित्य, अविनाश सहस्रबुद्धे, लोकवाङ्मय गृह प्रा.लि.मुंबई १९८०

९. मराठी सामाजिक नाटक आणि समस्या, कल्पना परांजपे, पुणे गंधर्व प्रकाशन , १९८४

१०. नवसमीक्षा : काही विचारप्रवाह गो.म.कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाउस,

११. समीक्षेतील अवतरणे, प्रा. रा. ग. जाधव ,स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००५

१२. सांस्कृतिक मूल्यवेध, रा.ग.जाधव, स्नेहवर्धन प्रकाशन , पुणे, १९९२

१३. विष्णुशास्त्री चिपळूणकर कार्य आणि कर्तृत्त्व, डॉ. प्रभाकर कुलकर्णी, संपा. डॉ. तानाजी पाटील, यशोदीप प्रकाशन, प्रथम आवृत्ती - १ जानेवारी २०१७

१४. साहित्याचे वर्तमानभान , डॉ. केशव सखाराम देशमुख , अथर्व पब्लिकेशन्स , जळगाव , एप्रिल २०२३

MAR 610 MJ_E-2	लेखनविद्या आणि निबंधलेखन	Credits- 2 (T)	Hours- 30

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून जीवनव्यवहारामध्ये लेखनविद्येचे स्वरूप, महत्त्व, गरज व वेगळेपण समजावून घेणे. संवादाची भाषा व लेखनाची भाषा यातील साम्य-भेद समजावून घेणे.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१) सामाजिक सांस्कृतिक शासकीय न्यायालयीन आर्थिक अधिक क्षेत्रात मराठी भाषेचे उपयोजन समजावून घेणे.
२) आधुनिक प्रसार माध्यमांसाठी लेखन कौशल्य समजावून घेणे.
३) निबंधलेखनाचे स्वरूप, विविधता व गरज समजावून घेणे.
४) विविध ज्ञानशाखांतील तत्त्वांच्या आधारे निबंधलेखनाची ओळख करुन देता येईल.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**लेखनाचे प्रकार : ललित व ललितेतर लेखन:** १. ललित लेखन : कथा, कादंबरी, नाटक, चरित्र, आत्मचरित्र व कविता २. ललित लेखनाची शैलीवैशिष्ट्ये ३. ललितेतर लेखन : शास्त्रीय लेखन, कार्यालयीन लेखन, वैचारिक लेखन ४. ललितेतर लेखनाची शैलीवैशिष्ट्ये	१	१५
२	**निबंधलेखन** १. निबंधाचे स्वरूप २. निबंधाचे प्रकार ३. निबंधलेखनासाठी आवश्यक कौशल्य ४. निबंधाची शैली व भाषा	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	**या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**
CO-1 (Remember)	निबंधलेखनाचे स्वरूप व संकल्पना स्पष्ट होईल.
CO-2 (Understanding)	निबंधलेखनातील विविध सिद्धांत, संकल्पना आदींच्या परिचयासह त्यांचे महत्त्व व मर्यादा स्पष्ट होतील.
CO-3 (Applying)	निबंधलेखनातील विविध व्यूहांसह त्याचे उद्दिष्टे व व्याप्ती ह्या माध्यमातून आंतरविद्याशाखीय अभ्यास केला जाईल.
CO-4 (Analysing)	निबंधलेखनातील संकल्पना, सिद्धांताचा आणि त्यांच्या परस्परसंबंधाच्या आकलनाअंती अध्ययनाच्या दृष्टीकोनातून वर्गीकरण करणे शक्य होईल
CO-5 (Evaluating)	जागतिक व भारतीय निबंधलेखनाचा परिचय होईल.
CO-6 (Creating)	विविध प्रकार, साहित्यकृती आणि लेखकांच्या साहित्यावर सैद्धांतिक निबंधलेखनावर आधारित प्रकल्प तयार केले जातील.

संदर्भ ग्रंथ :

१. व्यावहारिक मराठी, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे

२. परिभाषा विषयक शासकीय पुस्तके (शासन व्यवहारात मराठी पदनामकोश आकाशवाणी परिभाषा कोश इ.) भाषा मातृभाषा व परिभाषा- डॉ. रा.सो. सराफ

3. व्यावहारिक मराठी – ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, (आठवी परिष्कृत व विस्तारित आवृत्ती ऑगस्ट , २००८)

४. व्यावहारिक मराठी भाषा- यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ प्रकाशन

५. व्यावहारिक मराठी, डॉ.सयाजीराव मोकाशी, प्रा.रंजना नेमाडे, शेतकरी साहित्य परिषद, पुणे, प्रथम आवृत्ती – २३ फेब्रुवारी २००२

६. निबंधलेखन : संकल्पना स्वरूप व प्रकार – सुधाकर शेलार, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन, पुणे २०२२

७. व्यावहारिक मराठी -प्रकाश परब, मिथुन प्रकाशन, डोंबिवली पूर्व , प्रथम आवृत्ती- जून १९८९

८. साहित्याची भाषा- भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८७

९. व्यावहारिक मराठी , संपा.डॉ.स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती- १५ ऑगस्ट १९९५

१०. व्यावहारिक मराठी- डॉ. काळे, डॉ. पुंडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

११. व्यावहारिक मराठी भाषा- शरदिनी मोहिते, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

१२. व्यावहारिक आणि उपयोजित मराठी , डॉ.मनोहर रोकडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन ,पुणे

१३. व्यावहारिक मराठी ,डॉ.लीला गोविलकर, डॉ.जयश्री पाटणकर ,स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

१४. व्यावहारिक उपयोजित मराठी आणि प्रसारमाध्यमांची कार्यशैली- संपादक - डॉ.संदीप सांगळे, डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे, प्रथम आवृत्ती २००९

१५. लेखन कौशल्ये : निबंध आणि ग्रंथ परीक्षण – प्रा. डॉ. तुषार चांदवडकर, अथर्व पब्लिकेशन, जळगा

१६. संवाद शास्त्र- श्रीपाद जोशी, संभव प्रकाशन, नागपूर

१७. संवादाची मूलतत्त्वे -यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

१८. जनसंपर्क : संकल्पना आणि सिद्धांत - सुरेश पुरी

१९. मास कम्युनिकेशन इन इंडिया- केवल कुमार

२०. दूरदर्शनसाठी लेखन- केशव केळकर

२१. लोकसबंधविज्ञान –डॉ. गं. ना. मोरजे, गोपाळराव मिरीकर

MAR 610 MJ_E-3	मराठीतील वैचारिक साहित्य	Credits- 2 (T)	Hours- 30

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून विद्यार्थ्यांना वैचारिक साहित्याच्या माध्यमातून वैचारिक दृष्टीकोन तयार होवून वैचारिक साहित्याचे महत्त्व लक्षात येईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. वैचारिक साहित्याचे स्वरुप व संकल्पना समजावून देणे.
२. वैचारिक साहित्यामागील सामाजिक, राजकीय, धार्मिक, शैक्षणिक, सांस्कृतिक आदी पार्श्वभूमी समजावून देणे.
३. आधुनिक मराठी साहित्यातील वैचारिक साहित्याची परंपरा समजावून देणे.
४. वैचारिक साहित्याची आवश्यकता विशद करणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**वैचारिक साहित्य : स्वरूप व संकल्पना** १.१ वैचारिक साहित्य : स्वरूप, संकल्पना व प्रयोजन १.२ ललित व ललितेतर साहित्य : स्वरूपभेद व शैलीवैशिष्ट्ये	१	१५
२	**वैचारिक साहित्य : वैशिष्ट्ये व वाटचाल** २.१ वैचारिक साहित्य : तत्त्वचिकित्सा व आशयप्रतिपादन २.२ मराठी साहित्यातील वैचारिकतेचे स्थूल स्वरूप : मध्ययुगीन व अर्वाचीन कालखंड	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,
CO-1 (Remember)	वैचारिक साहित्यासाठी विषय निवडून लेखन करता येईल.
CO-2 (Understanding)	वैचारिक साहित्यातील सिद्धांताचे महत्त्व पुराव्यानिशी सिध्द करता येतील.
CO-3 (Applying)	वैचारिक साहित्याच्या माध्यमातून मराठीतील वैचारिक साहित्यिकांच्या, साहित्यांच्या, शब्दकोशांच्या, संस्थाच्या सूची तयार करून अभ्यास करता येईल.
CO-4 (Analysing)	वैचारिक साहित्य : माध्यम, नवसमाजमाध्यमे यांचा सहसंबंध अधिक स्पष्ट करता येईल.
CO-5 (Evaluating)	वैचारिक साहित्याला अधिकाधिक महत्त्व प्राप्त करून देता येईल.
CO-6 (Creating)	वैचारिक साहित्याचे अनेक विषय मराठी साहित्यात आणून मराठी साहित्य, मराठी भाषा, मराठी भाषेची शैली समृध्द करता येईल.

संदर्भ ग्रंथ

१. मराठी साहित्यातील स्पंदने, गो.म.कुलकर्णी,सुवर्ण प्रकाशन,पुणे १९८५

२. साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ, रा.ग.जाधव,कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे १९७५

३. साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ, अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे १०८९

४. साहित्य आणि समाज, सुनंदा गोसावी, विलास खोले, प्रा.गोखले, एज्युकेशन सोसायटी,नाशिक १९९१

५. साहित्य : समीक्षा आणि संवाद, रवींद्र ठाकूर, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे १९९९

६. कथा सृजनाची, प्रभाकर अत्रे, सोमय्या पब्लिकेशन, मुंबई १९७०

७. मराठी साहित्य, समाज व संस्कृती, आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाउस, पुणे १९८५

८. समाज आणि साहित्य, अविनाश सहस्रबुद्धे, लोकवाङ्मय गृह प्रा.लि.मुंबई १९८०

९. मराठी सामाजिक नाटक आणि समस्या, कल्पना परांजपे, पुणे गंधर्व प्रकाशन , १९८४

१०. नवसमीक्षा : काही विचारप्रवाह गो.म.कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाउस, पुणे

११. समीक्षेतील अवतरणे, प्रा. रा. ग. जाधव ,स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००५

१२. सांस्कृतिक मूल्यवेध, रा.ग.जाधव, स्नेहवर्धन प्रकाशन , पुणे, १९९२

१३. विष्णुशास्त्री चिपळूणकर कार्य आणि कर्तृत्त्व, डॉ. प्रभाकर कुलकर्णी, संपा. डॉ. तानाजी पाटील, यशोदीप प्रकाशन, प्रथम आवृत्ती - १ जानेवारी २०१७

१४. मराठी साहित्य : समाज आणि संस्कृती भाग १ , प्रा. डॉ. विठ्ठल जंब्ले, डॉ. सर्जेराव रणखांब, अथर्व पब्लिकेशन, जळगाव

१५. भाषा आणि संस्कृती , डॉ. केशव सखाराम देशमुख, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव

१६. भाषाचिंतन , डॉ. केशव सखाराम देशमुख, सकाळ प्रकाशन, पुणे, जानेवारी २०१९

MAR 610 MJ_E-4	मराठीतील बालसाहित्य	Credits- 2 (T)	Hours- 30

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

बालसाहित्याचे स्वरूप, प्रयोजन, निर्मिती प्रक्रिया समजून घेता येईल.

बालसाहित्याचे महत्त्व वेगळेपण समजून घेता येईल. बालसाहित्याविषयी प्रगल्भ दृष्टिकोन विकसीत होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. बालसाहित्य समजून घेता येईल

२. बालसाहित्याचे वाङ्मयीन वैशिष्टे सांगता येतील.

३. बालसाहित्याचे प्रयोजन जाणून घेता येईल.

४. मानवी जीवनातील बालसाहित्याचे महत्त्व समजून घेता येईल.

५. बालसाहित्याचा इतिहास समजून घेता येईल.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**बालसाहित्याचे स्वरूप** १.१ बालसाहित्याचे स्वरूप व प्रकार १.२ बालसाहित्य : आशय आणि अभिव्यक्ती १.२ बालसाहित्याचे रचनातंत्र	१	१५
२	**मराठी बालसाहित्य : उगम व वाटचाल** २.१ मराठी बालसाहित्य : उगम व वाटचाल. २.२ मराठी बालसाहित्य : वाङ्मयीन वैशिष्ट्ये २.३ मराठी बालसाहित्यातील निवडक व्यक्तिरेखा … बोक्या सातबंडे (कथा) - दिलीप प्रभावळकर अलबत्या गलबत्या (नाटक) - रत्नाकर मतकरी फास्टर फेणे (कथा) – भा.रा. भागवत जंगल-दंगल (कविता) - शिवाजी चाळक इ.…	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,
CO-1 (Remember)	बालसाहित्यातील विविध साहित्यप्रकारांचा परिचय होईल.
CO-2 (Understanding)	मराठीतील बालसाहित्यातील भावविश्व जाणून घेता येईल.
CO-3 (Applying)	बालसाहित्याचा परिचय झाल्यामुळे लेखनतंत्र अवगत होईल व त्याचे उपयोजन करता येईल.
CO-4 (Analysing)	बालसाहित्याच्या आकृतिबंधाचे विश्लेषण करता येईल.
CO-5 (Evaluating)	विद्यार्थ्यांना बालसाहित्यातील साहित्यकृतींचे मूल्यमापन करता येईल.
CO-6 (Creating)	विद्यार्थी आपले बालवयातील अनुभव शब्दबध्द करू शकतील.

संदर्भ ग्रंथ :

१. बालसाहित्य स्वरूप आणि व्याप्ती - डॉ. उज्ज्वला मेहेंदळे, एकनाथ आव्हाड, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, २०२१

२. मौखिक परंपरेतील बालगीते - मधुकर वाकोडे, सूर्यमुद्रा प्रकाशन, नांदेड. प्रथम आवृत्ती - ऑगस्ट २०१८

३. महावीर जोंधळे यांचे साहित्य – डॉ. शांताराम चौधरी सूर्यमुद्रा प्रकाशन, नांदेड, प्रथम आवृत्ती - ऑगस्ट २०१८

४. बालकथा : स्वरूप व व्याप्ती – रसूल दा. पठाण, अरुणा प्रकाशन, लातूर, प्रथम आवृत्ती २०२४

५. मराठवाड्यातील बालसाहित्य : लेखन व सांस्कृतिक चळवळी – प्रा. रामदास केदार,अरुणा प्रकाशन, लातूर,२०२४

६. बालसाहित्य आणि बालशिक्षणाचा अनुबंध - डॉ. सुरेश सावंत, संगत प्रकाशन, नांदेड, प्रथम आवृत्ती,डिसेंबर २०२२

७. श्रेष्ठ भारतीय बालकथा- बाबा भांड, साकेत प्रकाशन, छत्रपती संभाजी नगर, दहावी आवृत्ती, २०१७

८. आजची मराठी बालकविता - डॉ. सुरेश सावंत, संस्कृती प्रकाशन पुणे, प्रथम आवृत्ती, ऑगस्ट २०२३

९. बालशिक्षण, बालसाहित्य : विविध आयाम - लीला दीक्षित, मंदा खांडगे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती - २००६

१०. मराठी बालसाहित्य : विचार आणि दर्शन - लीला दीक्षित, चेतक बुक्स, पुणे प्रथम आवृत्ती २०१५

११. बालसाहित्य : आकलन आणि परिचय - मैत्री लांजेवार, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव, द्वितीय आवृत्ती – २०१७

१२. शतकातील बालकविता: लीला दीक्षित, स्नेहल प्रकाशन पुणे, प्रथम आवृत्ती २००७

१३. बालकुमार साहित्य : आशय आणि लयत्व, महावीर जोंधळे, हर्मीस प्रकाशन, पुणे २०१७

१४. दिनेश काळे यांच्या बालसाहित्यातील मूल्यविचार, डॉ. प्रियदर्शनी देशमुख, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव, प्रथम आवृत्ती २०२३

१५. बालसाहित्य वाटा आणि वळणे, प्रा. रामदास केदार , प्रसाद प्रकाशन, उदगीर द्वितीय आवृत्ती २०२१

१६. मराठवाड्यातील बालसाहित्य, बबन शिंदे, सप्तर्षी प्रकाशन, मंगळवेढा २०१९

१७. बालसाहित्याचे अंतरंग, प्रा. विश्वास वसेकर, यशोदीप पब्लिकेशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती २०२१

१८. बालसाहित्य निर्मितीचा अनुभव, आबा महाजन, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती २०२२

१९. मराठी बालसाहित्य : प्रवाह आणि स्वरूप, लीलावती भागवत, नवीन उद्योग प्रकाशन पुणे, १९९५

२०. बालसाहित्य समीक्षा - चंद्रकुमार नलगे, कोल्हापूर २२ फेब्रुवारी २००६

२१. कोरा कागद निळी शाई - डॉ. विद्या सुर्वे बोरसे, हर्मिस प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती २०२१

२२. बालकवितेचे स्वरूप, परंपरा आणि नवता - विंदा करंदीकर

२३. बालसाहित्य : आकलन आणि समीक्षा – डॉ. विद्या सुर्वे बोरसे

२४. लिहणं मुलांच, शिकवण शिक्षकांची - लीला पाटील

२५. मराठी कुमार विश्वकोश - महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ

२६. नाटयवाचन नाट्यछटा बालनाट्य - नारायण काळे

२७. मराठी बालवाड्:मय स्वरूप आणि ओळख - सुलभा शहा

M.A. मराठी -द्वितीय वर्ष (सत्र-३) अभ्यासक्रम [Level- 6.5]			
Course Type: Major Elective			
MAR 611 MJP [One Elective Course corresponding to MAR-610-MJ]	**E-1: साहित्याचा सामाजिकदृष्टीने अभ्यास – प्रात्यक्षिक**	**Credits 2 (P)**	**Hours 60**
	E-2: लेखनविद्या आणि निबंधलेखन – प्रात्यक्षिक		
	E-3: मराठीतील वैचारिक साहित्य – प्रात्यक्षिक		
	E-4: मराठीतील बालसाहित्य – प्रात्यक्षिक		

MAR 611 MJP_E-1	साहित्याचा सामाजिकदृष्टीने अभ्यास : प्रात्यक्षिक	Credits 2 (P)	Hours 60

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास महत्त्व, उद्दिष्टे, आकलन व ज्ञान विद्यार्थ्यांना अवगत होईल. बोलीभाषांच्या नमुन्याचे तसेच सामाजिक संकल्पना व विश्लेषण स्पष्ट करता येईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१.साहित्याचा समाजाशी असलेला अनुबंध स्पष्ट करणे.
२.लेखकाच्या व्यक्तिमत्त्वाची जडणघडण आणि समाज यांचे परस्पर संबंध स्पष्ट करणे.
३.साहित्य निर्मितीवरील वाङ्मयीन, राजकीय, सामाजिक, चळवळींचा प्रभाव विशद करणे.
४.प्रत्यक्ष साहित्यकृतीतील समाजचित्रणाचा मागोवा घेणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**लेखक आणि समाज : सहसंबंध** १.१ समाज आणि लेखकाच्या व्यक्तिमत्त्वाची जडणघडण १.२ साहित्य निर्मितीवर प्रभाव टाकणारे घटक	१	३०
२	**साहित्यातील समाजचित्रण : स्वरूप मीमांसा** २.१ समाजशास्त्रीय समीक्षेचे स्वरूप व उपयोजन २.२ प्रात्यक्षिक : विद्यार्थ्यांने कोणत्याही एका साहित्यकृतीतील समाजजीवनाचा वेध घेत दीर्घ शोधनिबंध लिहिणे अपेक्षित आहे.	१	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	**या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**
CO-1(Remember)	सामाजिक संकल्पना स्पष्ट करता येईल.
CO-2(Understanding)	साहित्याचे महत्त्व व मर्यादा विशद करता येतील.
CO-3(Applying)	सामाजिक अभ्यासातून साहित्याचा अभ्यास करता येईल.
CO-4(Analysing)	सामाजिक अध्ययनाच्या दृष्टिकोनातून वर्गीकरण करता येईल.
CO-5(Evaluating)	साहित्य व समाज यांचा तौलनिक अभ्यास करता येईल.
CO-6(Creating)	विविध सामाजिक साहित्यकृतींवर आधारित प्रकल्प तयार करता येतील.

संदर्भ ग्रंथ

१. मराठी साहित्यातील स्पंदने, गो.म.कुलकर्णी,सुवर्ण प्रकाशन,पुणे १९८५

२. साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ, रा.ग.जाधव,कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे १९७५

३. साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ, अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे १०८९

४. साहित्य आणि समाज, सुनंदा गोसावी, विलास खोले, प्रा.गोखले, एज्युकेशन सोसायटी,नाशिक १९९१

५. साहित्य : समीक्षा आणि संवाद, रवींद्र ठाकूर, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे १९९९

६. कथा सृजनाची, प्रभाकर अत्रे, सोमय्या पब्लिकेशन, मुंबई १९७०

७. मराठी साहित्य, समाज व संस्कृती, आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाउस, पुणे १९८५

८. समाज आणि साहित्य, अविनाश सहस्रबुद्धे, लोकवाङ्मय गृह प्रा.लि.मुंबई १९८०

९. मराठी सामाजिक नाटक आणि समस्या, कल्पना परांजपे, पुणे गंधर्व प्रकाशन , १९८४

१०. नवसमीक्षा : काही विचारप्रवाह गो.म.कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाउस,

११. समीक्षेतील अवतरणे, प्रा. रा. ग. जाधव ,स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००५

१२. सांस्कृतिक मूल्यवेध, रा.ग.जाधव, स्नेहवर्धन प्रकाशन , पुणे, १९९२

१३. विष्णुशास्त्री चिपळूणकर कार्य आणि कर्तृत्त्व, डॉ. प्रभाकर कुलकर्णी, संपा. डॉ. तानाजी पाटील, यशोदीप प्रकाशन, प्रथम आवृत्ती - १ जानेवारी २०१७

१४. साहित्याचे वर्तमानभान , डॉ. केशव सखाराम देशमुख , अथर्व पब्लिकेशन्स , जळगाव , एप्रिल २०२३

MAR 611 MJP_E-2	लेखनविद्या आणि निबंधलेखन : प्रात्यक्षिक	Credits 2 (P)	Hours 60 (P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून जीवनव्यवहारामध्ये लेखनविद्येचे स्वरूप, महत्त्व, गरज व वेगळेपण समजावून घेणे. संवादाची भाषा व लेखनाची भाषा यातील साम्य-भेद समजावून घेणे.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१) सामाजिक, सांस्कृतिक, शासकीय, न्यायालयीन ,आर्थिक आदी क्षेत्रातील मराठी भाषेचे उपयोजन समजावून घेणे.
२) आधुनिक प्रसारमाध्यमांसाठी लेखनकौशल्य समजावून घेणे.
३) निबंधलेखनाचे स्वरूप, विविधता व गरज समजावून घेणे.
४) विविध ज्ञानशाखांतील तत्त्वांच्या आधारे निबंधलेखनाची ओळख करुन देता येईल.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	निबंधलेखनासाठी आवश्यक कौशल्ये १.१ श्रवण, वाचन, मनन, चिंतन.... १.२ प्रमाणभाषा लेखनविषयक नियम १.३ विरामचिन्हे व लेखनसंकेत १.४ शब्दबंध, वाक्य व परिच्छेदरचना	१	३०
२	एखाद्या विषयावर विद्यार्थ्यांनी दीर्घ निबंध लिहिणे अपेक्षित.....	१	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,
CO-1(Remember)	निबंधलेखनाचे स्वरूप व संकल्पना स्पष्ट होईल.
CO-2(Understanding)	निबंधलेखनातील विविध सिद्धांत, संकल्पना आदींच्या परिचयासह त्यांचे महत्त्व व मर्यादा स्पष्ट होतील.
CO-3(Applying)	निबंधलेखनातील विविध व्यूहांसह त्याचे उद्दिष्टे व व्याप्ती ह्या माध्यमातून आंतरविद्याशाखीय अभ्यास केला जाईल.
CO-4(Analysing)	निबंधलेखनातील संकल्पना, सिद्धांताचा आणि त्यांच्या परस्परसंबंधाच्या आकलनाअंती अध्ययनाच्या दृष्टीकोनातून वर्गीकरण करणे शक्य होईल
CO-5(Evaluating)	जागतिक व भारतीय निबंधलेखनाचा परिचय होईल.
CO-6(Creating)	विविध प्रकार, साहित्यकृती आणि लेखकांच्या साहित्यावर सैद्धांतिक निबंधलेखनावर आधारित प्रकल्प तयार केले जातील.

संदर्भ ग्रंथ :

१. व्यावहारिक मराठी, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे

२. परिभाषा विषयक शासकीय पुस्तके (शासन व्यवहारात मराठी पदनामकोश आकाशवाणी परिभाषा कोश इ.) भाषा मातृभाषा व परिभाषा- डॉ. रा.सो. सराफ

3. व्यावहारिक मराठी – ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, (आठवी परिष्कृत व विस्तारित आवृत्ती ऑगस्ट , २००८)

४. व्यावहारिक मराठी भाषा- यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ प्रकाशन

५. व्यावहारिक मराठी, डॉ.सयाजीराव मोकाशी, प्रा.रंजना नेमाडे, शेतकरी साहित्य परिषद, पुणे, प्रथम आवृत्ती – २३ फेब्रुवारी २००२

६. निबंधलेखन : संकल्पना स्वरूप व प्रकार – सुधाकर शेलार, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन, पुणे २०२२

७. व्यावहारिक मराठी -प्रकाश परब, मिथुन प्रकाशन, डोंबिवली पूर्व , प्रथम आवृत्ती- जून १९८९

८. साहित्याची भाषा- भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८७

९. व्यावहारिक मराठी , संपा.डॉ.स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती- १५ ऑगस्ट १९९५

१०. व्यावहारिक मराठी- डॉ. काळे, डॉ. पुंडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

११. व्यावहारिक मराठी भाषा- शरदिनी मोहिते, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

१२. व्यावहारिक आणि उपयोजित मराठी , डॉ.मनोहर रोकडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन ,पुणे

१३. व्यावहारिक मराठी ,डॉ.लीला गोविलकर, डॉ.जयश्री पाटणकर ,स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

१४. व्यावहारिक उपयोजित मराठी आणि प्रसारमाध्यमांची कार्यशैली- संपादक - डॉ.संदीप सांगळे, डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे, प्रथम आवृत्ती २००९

१५. लेखन कौशल्ये : निबंध आणि ग्रंथ परीक्षण – प्रा. डॉ. तुषार चांदवडकर, अथर्व पब्लिकेशन, जळगा

१६. संवाद शास्त्र- श्रीपाद जोशी, संभव प्रकाशन, नागपूर

१७. संवादाची मूलतत्त्वे -यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

१८. जनसंपर्क : संकल्पना आणि सिद्धांत - सुरेश पुरी

१९. मास कम्युनिकेशन इन इंडिया- केवल कुमार

२०. दूरदर्शनसाठी लेखन- केशव केळकर

२१. लोकसबंधविज्ञान –डॉ. गं. ना. मोरजे, गोपाळराव मिरीकर

MAR 611 MJP_E-3	मराठीतील वैचारिक साहित्य : प्रात्यक्षिक	Credits 2 (P)	Hours 60 (P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून विद्यार्थ्यांना वैचारिक साहित्याच्या माध्यमातून वैचारिक दृष्टिकोन तयार होऊन वैचारिक साहित्याचे महत्त्व लक्षात येईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. वैचारिक साहित्याच्या लेखनाचे स्वरुप समजावून देणे.
२. सामाजिक, राजकीय, धार्मिक, शैक्षणिक, सांस्कृतिक आदी पार्श्वभूमीवर आधारित वैचारिक लेखनाची परंपरा समजावून देणे.
३. वैचारिक साहित्यलेखनाची आवश्यकता विशद करणे.
४. वैचारिक साहित्यलेखनाचे कौशल्य विकसित करणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**वैचारिक साहित्य : स्वरूप, प्रकार व लेखन** १.१ वैचारिक साहित्यलेखन : स्वरूप व प्रकार १.२ वैचारिक साहित्यलेखन : आवश्यक कौशल्ये वाचन, व्यासंग, भाषाप्रभुत्व, प्रमाणभाषा लेखनविषयकनियमांचे ज्ञान, सामाजिक भान, सामाजिक बांधीलकी, लेखन सराव इ.	१	३०
२	**वैचारिक निबंध लेखन :** **प्रात्यक्षिक:** विद्यार्थ्यांनी कोणत्याही सामाजिक विषयावरील एक वैचारिक निबंध लिहिणे अपेक्षित आहे.	१	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,
CO-1 (Remember)	वैचारिक साहित्याचे स्वरूप सांगता येईल.
CO-2 (Understanding)	वैचारिक साहित्यातील सिद्धांताचे महत्त्व पुराव्यानिशी सिध्द करता येतील.
CO-3 (Applying)	वैचारिक साहित्याच्या माध्यमातून मराठीतील वैचारिक साहित्यिकांच्या, साहित्यांच्या, शब्दकोशांच्या, संस्थाच्या सूची तयार करून अभ्यास करता येईल.
CO-4 (Analysing)	वैचारिक साहित्य : माध्यम, नवसमाजमाध्यमे यांचा सहसंबंध अधिक स्पष्ट करता येईल.
CO-5 (Evaluating)	वैचारिक साहित्याला अधिकाधिक महत्त्व प्राप्त करून देता येईल.
CO-6 (Creating)	वैचारिक साहित्याचे अनेक विषय मराठी साहित्यात आणून मराठी साहित्य, मराठी भाषा, मराठी भाषेची शैली समृध्द करता येईल.

संदर्भ ग्रंथ

१. मराठी साहित्यातील स्पंदने, गो.म.कुलकर्णी,सुवर्ण प्रकाशन,पुणे १९८५

२. साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ, रा.ग.जाधव,कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे १९७५

३. साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ, अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे १०८९

४. साहित्य आणि समाज, सुनंदा गोसावी, विलास खोले, प्रा.गोखले, एज्युकेशन सोसायटी,नाशिक १९९१

५. साहित्य : समीक्षा आणि संवाद, रवींद्र ठाकूर, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे १९९९

६. कथा सृजनाची, प्रभाकर अत्रे, सोमय्या पब्लिकेशन, मुंबई १९७०

७. मराठी साहित्य, समाज व संस्कृती, आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाउस, पुणे १९८५

८. समाज आणि साहित्य, अविनाश सहस्रबुद्धे, लोकवाङ्मय गृह प्रा.लि.मुंबई १९८०

९. मराठी सामाजिक नाटक आणि समस्या, कल्पना परांजपे, पुणे गंधर्व प्रकाशन , १९८४

१०. नवसमीक्षा : काही विचारप्रवाह गो.म.कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाउस, पुणे

११. समीक्षेतील अवतरणे, प्रा. रा. ग. जाधव ,स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००५

१२. सांस्कृतिक मूल्यवेध, रा.ग.जाधव, स्नेहवर्धन प्रकाशन , पुणे, १९९२

१३. विष्णुशास्त्री चिपळूणकर कार्य आणि कर्तृत्त्व, डॉ. प्रभाकर कुलकर्णी, संपा. डॉ. तानाजी पाटील, यशोदीप प्रकाशन, प्रथम आवृत्ती - १ जानेवारी २०१७

१४. मराठी साहित्य : समाज आणि संस्कृती भाग १ , प्रा. डॉ. विठ्ठल जम्बाले, डॉ. सर्जेराव रणखांब, डॉ. राजेश्वर दुडूकनाळे, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव

१५. भाषा आणि संस्कृती , डॉ. केशव सखाराम देशमुख, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव

१६. भाषाचिंतन , डॉ. केशव सखाराम देशमुख, सकाळ प्रकाशन, पुणे, जानेवारी २०१९

MAR 611 MJP E-4	मराठीतील बालसाहित्य : प्रात्यक्षिक	Credits 2 (P)	Hours 60 (P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

बालसाहित्याचे स्वरूप, प्रयोजन, निर्मिती प्रक्रिया समजून घेता येईल.
बालसाहित्याचे महत्त्व व वेगळेपण समजून घेता येईल. बालसाहित्याविषयी दृष्टिकोन विकसित होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. बालसाहित्याचे स्वरूप समजून घेणे.
२. बालसाहित्याचे वाङ्:मयीन वैशिष्ट्यांचा अभ्यास करणे.
३. बालसाहित्याच्या प्रेरणा आणि प्रयोजन जाणून घेणे.
४. मानवी जीवनातील बालसाहित्याचे महत्त्व समजून घेणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**बालसाहित्य : रचना तंत्र व लेखन विशेष** १.१ बालसाहित्याची भूमिका व प्रयोजन १.२ बालकांची बदलती अभिरुची आणि बालसाहित्य १.३ बालसाहित्य : रचनातंत्र व लेखनविशेष	१	३०
२.	**बालसाहित्य : प्रात्यक्षिक** २.१ बालसाहित्याची निर्मिती करणे २.२ बालसाहित्याचे लेखन करणाऱ्या साहित्यिकांची मुलाखत घेणे २.३ बालसाहित्यावर समीक्षालेख लिहिणे .... २.४ बालसाहित्याचे संकलन करणे	१	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,
CO-1 (Remember)	बालसाहित्यातील विविध साहित्यप्रकारांचा व कौशल्यांचा परिचय होईल.
CO-2 (Understanding)	मराठीतील बालसाहित्याच्या क्षेत्रातील उपयोजन ज्ञात होईल.
CO-3 (Applying)	बालसाहित्याची व कलांची माहिती झाल्यामुळे लेखन तंत्र अवगत होईल व त्याचे उपयोजन करता येईल.
CO-4 (Analysing)	बालसाहित्याच्या आकृतीबंधाचे स्वरूप अवगत होईल.
CO-5 (Evaluating)	विद्यार्थ्यांना बालसाहित्याचे मूल्यमापन करता येईल.
CO-6 (Creating)	विद्यार्थी विविध प्रकारच्या बालसाहित्याच्या लेखनाचे कौशल्य आत्मसात करतील.

संदर्भ ग्रंथ :

१. बालसाहित्य स्वरूप आणि व्याप्ती - डॉ. उज्ज्वला मेहेंदळे, एकनाथ आव्हाड, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, २०२१
२. मौखिक परंपरेतील बालगीते - मधुकर वाकोडे, सूर्यमुद्रा प्रकाशन, नांदेड. प्रथम आवृत्ती - ऑगस्ट २०१८
३. महावीर जोंधळे यांचे साहित्य – डॉ. शांताराम चौधरी सूर्यमुद्रा प्रकाशन, नांदेड, प्रथम आवृत्ती - ऑगस्ट २०१८
४. बालकथा : स्वरूप व व्याप्ती – रसूल दा. पठाण, अरुणा प्रकाशन, लातूर, प्रथम आवृत्ती २०२४
५. मराठवाड्यातील बालसाहित्य : लेखन व सांस्कृतिक चळवळी – प्रा. रामदास केदार,अरुणा प्रकाशन, लातूर,२०२४
६. बालसाहित्य आणि बालशिक्षणाचा अनुबंध - डॉ. सुरेश सावंत, संगत प्रकाशन, नांदेड, प्रथम आवृत्ती,डिसेंबर २०२२
७. श्रेष्ठ भारतीय बालकथा- बाबा भांड, साकेत प्रकाशन, छत्रपती संभाजी नगर, दहावी आवृत्ती, २०१७
८. आजची मराठी बालकविता - डॉ. सुरेश सावंत, संस्कृती प्रकाशन पुणे, प्रथम आवृत्ती, ऑगस्ट २०२३
९. बालशिक्षण, बालसाहित्य : विविध आयाम - लीला दीक्षित, मंदा खांडगे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती - २००६
१०. मराठी बालसाहित्य : विचार आणि दर्शन - लीला दीक्षित, चेतक बुक्स, पुणे प्रथम आवृत्ती २०१५
११. बालसाहित्य : आकलन आणि परिचय - मैत्री लांजेवार, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव, द्वितीय आवृत्ती – २०१७
१२. शतकातील बालकविता: लीला दीक्षित, स्नेहल प्रकाशन पुणे, प्रथम आवृत्ती २००७
१३. बालकुमार साहित्य : आशय आणि लयत्व, महावीर जोंधळे, हर्मीस प्रकाशन, पुणे २०१७
१४. दिनेश काळे यांच्या बालसाहित्यातील मूल्यविचार, डॉ. प्रियदर्शनी देशमुख, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव, प्रथम आवृत्ती २०२३
१५. बालसाहित्य वाटा आणि वळणे, प्रा. रामदास केदार , प्रसाद प्रकाशन, उदगीर द्वितीय आवृत्ती २०२१
१६. मराठवाड्यातील बालसाहित्य, बबन शिंदे, सप्तर्षी प्रकाशन, मंगळवेढा २०१९
१७. बालसाहित्याचे अंतरंग, प्रा. विश्वास वसेकर, यशोदीप पब्लिकेशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती २०२१
१८. बालसाहित्य निर्मितीचा अनुभव, आबा महाजन, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती २०२२
१९. मराठी बालसाहित्य : प्रवाह आणि स्वरूप, लीलावती भागवत, नवीन उद्योग प्रकाशन पुणे, १९९५
२०. बालसाहित्य समीक्षा - चंद्रकुमार नलगे, कोल्हापूर २२ फेब्रुवारी २००६
२१. कोरा कागद निळी शाई - डॉ. विद्या सुर्वे बोरसे, हर्मिस प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती २०२१
२२. बालकवितेचे स्वरूप, परंपरा आणि नवता - विंदा करंदीकर
२३. बालसाहित्य : आकलन आणि समीक्षा – डॉ. विद्या सुर्वे बोरसे
२४. लिहणं मुलांच, शिकवण शिक्षकांची - लीला पाटील
२५. मराठी कुमार विश्वकोश - महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ
२६. नाटयवाचन नाट्यछटा बालनाट्य - नारायण काळे
२७. मराठी बालवाड्:मय स्वरूप आणि ओळख - सुलभा शहा

M.A. मराठी – द्वितीय वर्ष (सत्र-3) अभ्यासक्रम [Level 6.5]			
Course Type: Research Project			
MAR 631 RP	संशोधन प्रकल्प	Credits 4	Hours 120

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

शोध प्रकल्पाच्या माध्यमातून मराठी भाषा, साहित्य आणि संस्कृती या विषयीच्या संशोधनाची डोळस क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये विकसित करणे, तसेच विद्यार्थ्यांना संशोधनासाठी प्रोत्साहित करणे.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. शोधप्रकल्प लेखनाचे स्वरूप समजावून देणे.
२. संशोधनविषयक दृष्टिकोन विकसित करणे.
३. विद्यार्थ्यांना संशोधनासाठी प्रोत्साहित करणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	१.१ संशोधन प्रकल्प : संकल्पना आणि स्वरूप १.२ संशोधन प्रकल्पलेखनाचे प्रयोजन व आवश्यकता १.३ संशोधन प्रकल्पलेखनाची तंत्रे व साधने १.४ संशोधन प्रकल्पलेखनातील ग्रंथालयांचे स्थान १.५ संशोधन प्रकल्पलेखनामागील उद्दिष्टे १.६ संशोधन प्रकल्पाचे विषय १.७ संशोधन प्रकल्पाची लेखनशैली १.८ संशोधन प्रकल्पाची भाषाशैली	४	१२०
२	**प्रात्यक्षिक : लघु संशोधन प्रकल्पलेखन**		

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,
CO-1 (Remember)	संशोधन प्रकल्पाचे स्वरूप, प्रयोजने, आवश्यकता सांगता येईल.
CO-2 (Understanding)	संशोधन प्रकल्पलेखनाची तंत्रे व साधने स्पष्ट करता येतील.
CO-3 (Applying)	संशोधन प्रकल्पलेखनात ग्रंथालयांतील साधनांचा वापर करता येईल.
CO-4 (Analysing)	संशोधन प्रकल्पाचा विषय आणि प्रकल्पलेखनामागील उद्दिष्टे निश्चित करता येतील.
CO-5 (Evaluating)	संशोधन प्रकल्पाच्या विषयानुरूप लेखनशैली, भाषाशैली यांचा वापर करता येईल.
CO-6 (Creating)	मराठी भाषा, साहित्य आणि संस्कृती या विषयी संशोधन प्रकल्पलेखन करता येईल.

संदर्भ ग्रंथ

१. साहित्य संशोधन : वाटा आणि वळणे - डॉ. सुधाकर शेलार, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन , पुणे, २०२०

२. मराठी साहित्य संशोधन : नव्या दिशा - संपा. अविनाश आवलगावकर , प्रतिमा प्रकाशन , पुणे, २००६

३. संशोधनाचे क्षितिजे : वि. भि. कोलते, गौरव ग्रंथ - भा. ल. भोले (संपा.) अमेय प्रकाशन , नागपूर, १९८५

४. मराठी संशोधनविद्या - डॉ. उषा देशमुख, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४

५. संशोधन पद्धती : प्रकिया आणि अंतरंग - डॉ. दु. का. संत, अनाथ विद्यार्थीगृह प्रकाशन, पुणे, १९६६

६. संशोधन : स्वरूप आणि पद्धती - डॉ. सु. रा. चुनेकर, रंगनाथ पठारे, शि. प्र. संस्था, संगमनेर, १९८३

७. मराठी आणि हिंदी दलित आत्मकथने : तौलनिक मूल्यमापन - डॉ. प्रकाश जाधव, प्रिंटींग एरिया, बीड, २०२०

८. संशोधन : स्वरूप आणि व्याप्ती, संपा. डॉ. मंदा खांडगे, डॉ. कीर्ती मुळीक, डॉ. सुजाता शेणई, संस्कृती प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती डिसेंबर २०२३

९. मराठी वाङ्मय इतिहास आणि भूगोल - डॉ. विनायक गंधे, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई, प्रथम आवृत्ती २०२०

१०. भाषा व साहित्य संशोधन : खंड १, २, ३, - १९८९ – संपा. वसंत जोशी , म. ना. अदवंत , गं. ना. जोगळेकर व इतर संपादक , महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे

११. संशोधन : सिद्धांत व पद्धती - सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई, १९९७

१२. लोकसाहित्य शोध व समीक्षा - रा.चिं . ढेरे, पदमगंधा प्रकाशन, पुणे, २००९

१३. शोध निबंधाची लेखनपद्धती - स. गं. मालशे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई

१४. मराठी प्रबंध सूची - व. वि. कुलकर्णी, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर

१५. मराठी साहित्य संशोधन - म. पां. भावे , श्रीहरी भिडे, पद्माकर शिरवाडकर (संपादक) महाराष्ट्र साहित्य परिषद , पुणे

१६. मराठी साहित्य संशोधन : स्वरूप आणि दिशा - शं. रा. राणे, का. स. वाणी म. प्र. अ. संस्था, धुळे

१७. लोकसाहित्यमीमांसा – भाग-१ व २, डॉ. विश्वनाथ शिंदे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

१८. साहित्य शोधणी - डॉ. उषा देशमुख, निहारा प्रकाशन, पुणे

१९. साहित्यकृतीचा अभ्यास, हरिश्चंद्र थोरात, अक्षरवाड्मय प्रकाशन, पुणे

२०. साहित्य : संशोधन व समीक्षा - डॉ. राजेंद्र सलालकर, हर्मिस प्रकाशन, पुणे

मानव विज्ञान शाखेतील **मराठी विषयातील** पदव्युत्तर पदवी [**M.A. मराठी]**

द्वितीय वर्ष (सत्र-४)

अभ्यासक्रम [Level 6.5]

Post Graduate in Humanities - Marathi

Year-II (Semester- 4)

(w. e. f. Academic Year 2024-25)

M.A. मराठी – द्वितीय वर्ष (सत्र- ४) अभ्यासक्रम [Level 6.5]			
Course Type : Major Core			
MAR 651 MJ	अर्वाचीन कालखंडातील साहित्यकृतींचा अभ्यास	Credits 4 (T)	Hours 60

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून साहित्य समीक्षेच्या विविध दृष्टिकोनातून साहित्यकृतींचा अभ्यास कसा करावा याचा वस्तुपाठ विद्यार्थ्यांना मिळेल. काही प्रातिनिधिक अर्वाचीन साहित्यकृतींचा अभ्यास केल्याने एकूणच अर्वाचीन साहित्याविषयी विद्यार्थ्यांच्या मनात जिज्ञासा जागृत होऊन त्यांना अर्वाचीन साहित्याचा अभ्यास करण्याची प्रेरणा मिळेल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. साहित्य व साहित्याचे प्रकार समजावून देणे.
२. साहित्यकृतीकडे बघण्याचा आस्वादात्मक दृष्टिकोन विकसित करणे.
३. साहित्य सर्जन व प्रतिभा यांचे सहसंबंध लक्षात घेणे
४. विविध साहित्यप्रकारांची वैशिष्ट्ये, स्वरूप व साम्य-भेद समजावून देणे.
५. साहित्यप्रकारनिष्ठ समीक्षेचे स्वरूप समजावून देऊन व उपयोजन कौशल्य विकसित करणे.
६. साहित्यकृतीच्या अभ्यासाचे महत्त्व विशद करणे.

अभ्यासक्रम

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**१.१ सह्याद्रीच्या पायथ्याशी (कथासंग्रह) – वि.स.सुखटणकर** **१.२ मी सावित्री जोतीराव (चरित्रात्मक कादंबरी) – कविता मुरुमकर**	२	३०
२	**२.१ गोधड (कवितासंग्रह) – वाहरू सोनवणे** **२.२ अनंत पैलूंचा सामाजिक योद्धा (वैचारिक ग्रंथ)– प्रल्हाद लुलेकर**	२	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	**या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**
CO-1 (Remember)	अर्वाचीन साहित्य व साहित्याचे प्रकार सांगता येईल.
CO-2 (Understanding)	अर्वाचीन साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करता येईल.
CO-3 (Applying)	अर्वाचीन साहित्यकृतींचा अभ्यास करता येईल.
CO-4 (Analysing)	अर्वाचीन साहित्याच्या प्रेरणा विशद करता येतील.
CO-5 (Evaluating)	अर्वाचीन साहित्याचा विश्लेषणात्मक अभ्यास करता येईल.
CO-6 (Creating)	अर्वाचीन साहित्यकृती आणि लेखकांच्या साहित्यावर आधारित प्रकल्प लेखन करता येईल.

संदर्भ ग्रंथ :

१. सत्यशोधक मुकुंदराव पाटील, एरंडे अशोक, स्फूर्ती प्रकाशन, अ. नगर, प्रथमावृत्ती, १९९६.
२. सत्यशोधक साहित्याचा इतिहास (खंड पहिला), श्रीराम गुंदेकर, मुक्तरंग प्रकाशन, लातूर, प्रथमावृत्ती, १ मे २०१०.
३. सत्यशोधकीय नियतकालिके, डॉ. अरुण शिंदे, कृष्णा संशोधन व विकास अकादमी, मंगळवेढा, सोलापूर, द्वितीय आवृत्ती, २८नोव्हेंबर २०१९.
४. आत्मचरित्र मीमांसा - आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाउस, पुणे,१९९८
५. चरित्र-आत्मचरित्र : तंत्र आणि इतिहास - अ. म. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे, १९९९
६. चरित्र – आत्मचरित्र – सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन मुंबई, १९७६
७. २० व्या शतकातील मराठी आत्मचरित्र - उषा हस्तक, स्नेहवर्धन प्रकाशन, २००६
८. चरित्र – आत्मचरित्र – अ. म. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे , २०१५
९. सत्यशोधक चळवळ वाटचाल आणि चिकित्सा, संभाजी खराट, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
१०. एकोणिसावे शतक : सुधारणावाद व मराठी साहित्य, डॉ. सुधाकर शेलार, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
११. ताराबाई शिंदे-लिखित स्त्री पुरुष तुलना, संपा. विलास खोले
१२. ग्रामीण बोलीभाषेचे वैभव, डॉ.प्रज्ञा लामतुरे, संस्कृती प्रकाशन, पुणे
१३. कादंबरी: एक साहित्यप्रकार, हरिश्चंद्र थोरात, शब्द प्रकाशन, २०१०
१४. कविता आणि प्रतिमा, सुधीर रसाळ, मौज प्रकाशन, मुंबई
१५. मराठी कविता, वा.ल. कुलकर्णी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
१६. कवितेविषयी, वसंत आबाजी डहाके, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९९
१७. आधुनिक मराठी काव्य : उद्गम, विकास आणि भवितव्य, दि. के. बेडेकर
१८. कादंबरी: स्वरूप व समीक्षा, द. भि. कुलकर्णी, पदमगंधा प्रकाशन, पुणे
१९. दंबरी आणि मराठी कादंबरी, उषा हस्तक, साहित्यसेवा प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९३
२०.कवितेचा अंतःस्वर, देवानंद सोनटक्के, पदमगंधा प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती १ जानेवारी २००८
२१.मराठी कादंबरीचा इतिहास, चंद्रकांत बांदिवडेकर
२२.का मराठी कविता १९४५ ते १९६०, रा. श्री. जोग
२३.मराठी कादंबरी : प्रेरणा व स्वरूप, कुसुमावती देशपांडे
२४.मराठी कविता : एक दृष्टिक्षेप, नागनाथ कोत्तापल्ले
२५.आधुनिक मराठी कविता, रा. श्री. जोग
२६.मराठी वाङ्मय कोश, खंड ४, संपादक, विजया राजाध्यक्ष
२७.आत्मचरित्र मराठी विश्वकोश, खंड २ मधील रा. ग. जाधव यांचे टिपण
२८.मराठीतील चरित्रात्मक कादंबरी, डॉ. शिरीष लांडगे
२९.मराठी कादंबरी आशय आणि आविष्कार, दत्ता घोलप
३०.महाराष्ट्रातील विस्थापित आणि मराठी कादंबरी, डॉ.संजय नगरकर
३१.मराठी कादंबरी: परंपरा आणि चिकित्सा, डॉ. राजेंद्र सलालकर
३२. स्त्री-पुरुष तुलना- संपा. नागनाथ कोत्तापले
३३.मराठी साहित्याचे समकालीन संदर्भ, विनायक येवले
३४.प्रादेशिक वाङ्मय, म.द. हातकणंगलेकर, व.कृ. वऱ्हाडपांडे
३५.गोमंतकीय मराठी साहित्य, श्रीकृष्ण आडसूळ
३६.वाहरू सोनावणे यांच्या कविता : एक आकलन, राजेंद्र ठाकरे
३७.आदिवासी संस्कृती : भाषा आणि साहित्य, पुष्पा गावित

३८.आदिवासी साहित्य, धनाजी गुरव
३९.आदिवासी साहित्य दिशा आणि दर्शन, विनायक तुमराम
४०.आदिवासी मराठी साहित्य : स्वरूप आणि समस्या, संपा. प्रमोद मुनघाटे
४१.आदिवासींच्या समस्या : विचार आणि विश्लेषण, गोविंद गारे
४२.आदिवासी प्रश्न आणि परिवर्तन , गोविंद गारे

M.A. मराठी -द्वितीय वर्ष (सत्र-४) अभ्यासक्रम [Level- 6.5]			
Course Type: Major Core			
MAR 652 MJ	लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य	Credits 4 (T)	Hours 60

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे आणि त्याचे स्वरूप, व्यापकता व सर्वसमावेशकता विद्यार्थ्यांच्या लक्षात येईल. लोकसाहित्यातील विविध प्रकार, स्वरूप व विशेष यांचा विद्यार्थ्यांना परिचय होईल. तसेच, लोकसाहित्याच्या अभ्यासाची प्रेरणा विद्यार्थ्यांना प्राप्त होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. मराठीतील लोकसाहित्याच्या संकलन, संशोधन व मूल्यनास चालना देणे.
२. लोकसाहित्यातील सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक जाणिवा स्पष्ट करणे.
३. लोकसाहित्याच्या अभ्यासक्षेत्राची व्याप्ती समजावून घेणे,
४. लोकसाहित्याचे कलात्मक सौंदर्य व कलाविष्काराचे स्वरूप जाणून घेणे.

अभ्यासक्रम

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	१.१ लोकसाहित्य : संकल्पना व स्वरूप १.२ लोकसाहित्य व लोकजीवन १.३ लोकसाहित्याचे सामाजिक, राष्ट्रीय व सांस्कृतिक जीवनाशी तसेच इतर शास्त्रांशी असलेले अनुबंध १.४ लोकसाहित्य व ग्रांथिक साहित्य संबंध	१	१५
२	२.१ मराठीतील लोकसाहित्याचे स्वरूप २.२ मराठी लोकसाहित्य व लोककला २.३ मराठी लोकसाहित्य व लोकपरंपरा २.४ लोकसाहित्य अभ्यासाचे संप्रदाय	२	३०
३	मराठी लोकसाहित्यातील आविष्काररूपे ३.१ लोककथा ३.२ लोकगीते ३.३ लोकनाट्ये ३.४ म्हणी व वाक्प्रचार	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	**या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**
CO-1 (Remember)	लोकसाहित्याचे स्वरूप सांगता येईल.
CO-2 (Understanding)	लोकसाहित्याचा विविध घटकांशी असलेला अनुबंध स्पष्ट करता येईल.
CO-3 (Applying)	मराठी लोकसाहित्याचे अध्ययन करता येईल.
CO-4 (Analysing)	मराठी लोकसाहित्याच्या विविध कलाविष्कारांचे वर्गीकरण करता येईल.
CO-5 (Evaluating)	मराठी लोकसाहित्याचे कलात्मक सौंदर्याचे मूल्यमापन करता येईल.
CO-6 (Creating)	मराठी लोकसाहित्याच्या संकलनास आणि अभ्यासास प्रोत्साहन मिळेल.

संदर्भ ग्रंथ :

१. मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक- डॉ. रा.चिं. ढेरे, पदमगंधा प्रकाशन, पुणे, तृतीय आवृत्ती - २००७
२. लोकसाहित्याचे स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र- डॉ. गं. ना. मोरजे, दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी , दुसरी आवृत्ती १९९३
३. लोकसाहित्य : शोध व समीक्षा- डॉ.रा. चिं. ढेरे, पदमगंधा प्रकाशन, पुणे, २००९
४. आदिवासी कलाविश्व- गोविंद गारे, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था , १९८६
५. भारतीय मिथ्यांचा मागोवा- विश्वनाथ खैरे, मौज प्रकाशन गृह , मुंबई
६. लोकसाहित्य विचार- डॉ. अनिल सहस्रबुद्धे, सविता प्रकाशन, औरंगाबाद
७. नाचू कीर्तनाचे रंगी- डॉ. यशवंत पाठक, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे
८. लोकबंध - डॉ. अनिल सहस्रबुद्धे, नितीन प्रकाशन, पुणे
९. लोकनाट्याची परंपरा- वि.कृ. जोशी, व्हीनस बुक स्टॉल, पुणे १९६१
१०. संतसाहित्य आणि लोकसाहित्य- डॉ.रा. चिं. ढेरे, पदमगंधा प्रकाशन, पुणे
११. लोकसाहित्याची मीमांसा भाग-१ व २- डॉ. विश्वनाथ शिंदे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
१२. लोकसाहित्य संशोधनपद्धती - डॉ. अनिल सहस्रबुद्धे, नितीन प्रकाशन, पुणे
१३. मराठी स्त्रीगीते - डॉ. शरद व्यवहारे, प्रतिमा प्रकाशन , पुणे
१४. लोकसंचित - डॉ. तारा भवाळकर, पुणे, १९९०
१५. लोकसाहित्य : कला आणि संस्कृती – प्रा. द. के. गंधारे, प्रा. तुकाराम रोंगटे, प्रा. डॉ. निवृत्ती मिसाळ, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २०१३
१६. लोकसाहित्याचे स्वरुप- डॉ. प्रभाकर मांडे, गोदावरी प्रकाशन, नाशिक
१७. मराठीतील स्त्रीधन-डॉ. सरोजिनी बाबर, पारस पब्लिकेशन, १९७३
१८. लोकसाहित्याची रूपरेषा - दुर्गा भागवत, वरदा प्रकाशन, प्रा. लि. १ जानेवारी २०१७
१९. लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह, डॉ. प्रभाकर मांडे, गोदावरी प्रकाशन, नाशिक
२०. अपौरुषेय वाङ्गय- डॉ. कमलाबाई देशपांडे, १९४८
२१. लोकसाहित्य कलाविचार- डॉ. गं. ना. मोरजे
२२. धर्म आणि लोकसाहित्य - दुर्गा भागवत
२३. लोकसाहित्याचे लेणे- डॉ. मालती देशपांडे
२४. मराठी लोकगीते - डॉ. सरोजिनी बाबर
२५. मराठी लोककथा- डॉ. सरोजिनी बाबर
२६. लोकसाहित्य: उद्य व विकास-डॉ. शरद व्यवहारे
२७. साहित्याचे मूळ धन- द.बा. कालेकर व वा.कृ. चोरघडे

२८. महाराष्ट्र राज्य लोकसाहित्यमाला पुष्प ११- संपादन डॉ. सरोजिनी बाबर
२९. लोकधाटी- द.ग. गोडसे
३०. मराठी लोककथा : स्वरूपमीमांसा सौ. वैदेही कोळेकर
३१. मराठी तमाशा- नामदेव व्हटकर
३२. लोकसाहित्याच्या अभ्यासदिशा- डॉ. तारा भवाळकर
३३. लोकसाहित्य : रंग आणि रेखा- डॉ. शरद व्यवहारे
३४. लोकसाहित्याचे स्वरूप-डॉ. तारा भवाळकर
३५. भिल्लांची गाणी- डॉ. सुदाम जाधव
३६. लोककथा आणि मीमांसा-डॉ. कुलकर्णी
३७. लोकसाहित्य आणि इतिहास-डॉ. ग. ना. मोरजे
३८. लोकसाहित्याचा क्षेत्रीय अभयास- डॉ. ग. ना. मोरजे
३९. लोकनाट्य : उद्गम आणि विकास- डॉ. पुरुषोत्तम कालभूत
४०. रंगबाजी- रुस्तुम अचलखांब
४१. लोकवाङ्मय स्वरुप- डॉ. शरद व्यवहारे
४२. महाराष्ट्र राज्य लोकसाहित्य समितीची सर्व प्रकाशने
४३. कूटकथेची कूळकथा- डॉ. गं.ना. मोरजे
४४. प्राणी लोककथा- डॉ. ग. ना. मोरजे
४५. जिप्सी लोककथा- डॉ. ग. ना. मोरजे
४६. लोकवाङ्गयशास्त्र - पद्मगंधा प्रकाशन
४७. लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती- डॉ. विद्या व्यवहारे
४८. लोकगीताची सामाजिक पार्श्वभूमी- डॉ. विद्या व्यवहारे
४९. लोकरंजनाची पांरपरिक माध्यमे डॉ. शरद व्यवहारे
५०. मराठी लोककथागीत- डॉ. दिनकरराव कुलकर्णी
५१. लोकसाहित्यातील स्त्री जीवन - डॉ. भारती रेवडकर
५२. स्त्रीधन- डॉ. उषा रावसाहेब शिंदे
५३. लोकसाहित्य दर्शन- (संपा.) डॉ. रमेश देवरे
५४. शाहिरांचे शाहीर : भाऊ फक्कड - प्रा. पांडुरंग ऐवळे
५५. लोकबंधात्मक चिकित्सा- डॉ. अनिल सहस्रबुद्धे
५६. लोककला - डॉ. अनिल सहस्रबुद्धे
५७. लोकसंस्कृती आणि लोकसाहित्य - डॉ. अनिल सहस्रबुद्धे
५८. म्हणी : अनुभवाच्या खाणी - डॉ. बाळासाहेब गुंजाळ
५९. ज्ञानेश्वरांचा लोकतत्त्वीय अभ्यास-डॉ प्रमोद पडवळ
६०. तमाशा : कला आणि जीवन - डॉ. सुनील चंदनशिवे
६१. सातारी बोलीचा सांस्कृतिक आविष्कार, डॉ. जया कदम
६२. Standard Dictionary of Foklore Mythology & Legend, Ed. Maria 'Leanch, UISIr
६३. The Science of Folklore Alexander & Karappe
६४. Introducting Folklore Kenneth & Mary Clarke

M.A. मराठी -द्वितीय वर्ष (सत्र-४) अभ्यासक्रम [Level- 6.5]			
Course Type: Major Core			
MAR 654 MJP	सर्जनशील लेखन : स्वरूप आणि प्रकार	Credits 4 (P)	Hours 120

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून **सर्जनशील लेखनाची निर्मितिप्रक्रिया व त्याचे स्वरूप विद्यार्थ्यांच्या लक्षात येईल. साहित्याचे** स्वरूप व साहित्याचे प्रकार यांचा विद्यार्थ्यांना परिचय होईल. तसेच, साहित्यलेखनासाठी विद्यार्थ्यांना प्रेरणा प्राप्त होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. साहित्य सर्जनाचे स्वरूप समजावून देणे.
२. साहित्य सर्जनाची प्रक्रिया समजावून घेणे
३. साहित्य सर्जन व प्रतिभा यांचे सहसंबंध लक्षात घेणे
४. विविध साहित्यप्रकारांची वैशिष्ट्ये स्वरूप व साम्य भेद समजावून देणे.

अभ्यासक्रम

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**साहित्य निर्मितिप्रक्रिया व स्वरूप** १.१ साहित्य आणि प्रतिभा, प्रातिभ मन, संवेदनक्षमता, समकालाचे भान १.२ साहित्याची अभिव्यक्ती व साहित्यप्रकार १.३ साहित्याची भाषा आणि समाजाची बदलती अभिरुची	१	१५
२	**सर्जनप्रक्रिया व समकालीन परिस्थिती** २.१ साहित्यनिर्मितीविषयक भारतीय व पाश्चात्य मीमांसा २.२ सर्जनप्रक्रिया व युगधर्म २.३ साहित्यप्रसाराची आधुनिक साधने आणि लेखनप्रकार	१	१५
३	**सर्जनप्रक्रिया व साहित्यप्रकारांचे लेखन : प्रात्यक्षिक** ३.१ सर्जनप्रक्रिया व ललित साहित्य (विद्यार्थ्यांनी ललितसाहित्याच्या कोणत्याही एका प्रकारातील लेखन करणे.) ३.२ सर्जनप्रक्रिया व ललितेतर साहित्य (विद्यार्थ्यांनी ललितेतर साहित्याच्या कोणत्याही एका प्रकारातील लेखन करणे.)	२	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	**या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**
CO-1 (Remember)	सर्जनप्रक्रियेचे स्वरूप ज्ञात होईल.
CO-2 (Understanding)	सर्जनप्रक्रियेतील घटकांचा परिचय होईल.
CO-3 (Applying)	साहित्याच्या निर्मितीतील प्रतिभेचे कार्य लक्षात येईल.
CO-4 (Analysing)	साहित्याच्या अभिव्यक्तीपद्धतीनुसार पडणाऱ्या साहित्यप्रकारांचा परिचय होईल.
CO-5 (Evaluating)	साहित्याच्या अभिव्यक्ती पद्धतीनुसार पडणाऱ्या साहित्यप्रकारांचे अवलोकन करता येईल.
CO-6 (Creating)	साहित्यलेखनाला प्रोत्साहन मिळेल.

संदर्भ ग्रंथ :

१. सौंदर्यमीमांसा, रा.भा. पाटणकर, मौज प्रकाशन गृह, गिरगाव, मुंबई, प्रथम आवृत्ती - २९ जून १९७४
२. काव्यशास्त्रप्रदीप, डॉ.स.रा.गाडगीळ, व्हीनस प्रकाशन शनिवार पेठ, पुणे, प्रथम आवृत्ती १९६२
३. लघुकथा: तंत्र आणि मंत्र, ना.सी. फडके , अंजली प्रकाशन, मुंबई, १९५२
४. प्रतिभा आणि सर्जनशीलता, डॉ.सुधाकर देशमुख, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे २०१६
५. साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया, आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९८९
६. मध्यमा : भाषा आणि भाषा व्यवहार, अशोक केळकर, १९९६
७. वैखरीः भाषा आणि भाषा व्यवहार, अशोक केळकर, मुंबई, १९८३
८. सृजनात्मक लेखन, आनंद पाटील, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे २००५
९. प्रतिभा साधन, ना.सी.फडके, देशमुख अँड कंपनी पब्लिशर्स प्रा. लि.१९४१
१०. अनुष्टुभ २००२ दिवाळी २००४ डिसेंबर, जानेवारी २००५
११. कविता फुलते अशी, वा.रा.ढवळे
१२. एका पिढीचे आत्मकथन, वा.रा.ढवळे
१३. कथाकल्प, पु.भा.भावे
१४. गप्पा : सहा साहित्यिकांशी, वीणा देव
१५. कहाणीमागची कहाणी, वीणा देव

M.A. मराठी -द्वितीय वर्ष (सत्र-४) अभ्यासक्रम [Level- 6.5]			
Course Type: Major Elective			
MAR 660 MJ **[Choose any One Elective Course]**	**E-1: मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी**	**Credits** **2 (T)**	**Hours** **30**
	E-2: भाषांतर मीमांसा		
	E-3: मराठीतील विज्ञान साहित्य		
	E-4: मराठीतील कुमारसाहित्य		

MAR 660 MJ_E-1	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	Credits- 2 (T)	Hours- 30

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून संस्कृतीची विविध अंगे आणि वाङ्मयनिर्मितीच्या प्रेरणा, वाङ्मयातील प्रवाह, प्रवृत्ती यांचा परस्परसंबंध या बद्दल विद्यार्थ्यांना परिचय होईल. वाङ्मयाभ्यासाच्या संदर्भात मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय आणि संस्कृती यांच्यातील अनुबंधाचा शोध घेण्याची प्रेरणा मिळेल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. मराठी वाङ्मय व महाराष्ट्र संस्कृती यातील अनुबंध जाणून घेणे.
२. महाराष्ट्रातील धर्मसंप्रदाय, राजकीय स्थित्यंतरे व मराठी वाङ्मयाचा परस्परसंबंध अभ्यासणे.
३. वाङ्मयप्रसाराची मध्ययुगीन माध्यमे, पुराण, प्रवचन, कीर्तन, भारूड, तमाशा, लावणी, रंगभूमी इ.चे स्वरूप अभ्यासणे.
४. अर्वाचीन कालखंडातील साहित्यप्रकारांचे स्वरूप व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी अभ्यासणे.

अभ्यासक्रम

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	साहित्य आणि संस्कृती : सहसंबंध १.१ महाराष्ट्रातील धर्मसंप्रदाय आणि त्यांचे वाङ्मय १.२ महाराष्ट्रातील राजकीय स्थित्यंतरांचा वाङ्मयावरील परिणाम १.३ मध्ययुगीन कालखंडाचा युगधर्म आणि साहित्य: परस्परसंबंध	१	१५
२	मध्ययुगीन कालखंडातील वाङ्मयप्रकार आणि त्या प्रकारांच्या निर्मितीमागील प्रेरणा २.१ मध्ययुगीन कालखंडातील वाङ्मय : विषय आणि आशय २.२ मध्ययुगीन कालखंडातील वाङ्मयातून प्रकटणारे समाजवास्तव २.३ मध्ययुगीन कालखंडातील वाङ्मय : शैली वैशिष्ट्ये	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	**या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**
CO-1(Remember)	वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी सांगता येईल.
CO-2(Understanding)	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी विशद करता येईल.
CO-3(Applying)	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा अभ्यास करताना या सांस्कृतिक पार्श्वभूमीचा आधार घेता येईल.
CO-4(Analysing)	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचे सांस्कृतिक पार्श्वभूमीच्या आधारे विश्लेषण करता येईल.
CO-5(Evaluating)	मध्ययुगीन समाजाच्या सांस्कृतिक पार्श्वभूमीवर वाङ्मयाचे मूल्यमापन करता येईल.
CO-6(Creating)	मध्ययुगीन वाङ्मयप्रकारांचे अध्ययन केल्यानंतर त्या वाङ्मयप्रकारांमध्ये निर्मिती करू शकेल.

संदर्भग्रंथ:

१. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १ ते ६- म.सा. परिषद, पुणे प्रकाशन.
२. संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती- गं. बा. सरदार, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
३. मराठी संतमंडळाचे ऐतिहासिक कार्य- बा. र. सुंठणकर, १ जानेवारी २०००
४. आधुनिक वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी- गो. म. कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस , पुणे, १९९४
५. अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी- सदा क-हाडे, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल,
६. यादवकालीन महाराष्ट्र- मु.ग. पानसे, मराठी ग्रंथ संग्रह, मुंबई , १९६३
७. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास- प्र. न. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
८. महाराष्ट्र संस्कृतीः घडण व विकास- प्रा. शेणोलीकर, डायमंड पब्लिकेशन्स , पुणे
९. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ व २- ल.रा. पांगारकर, म.सा. परिषद, पुणे प्रकाशन.
१०. भारतीय प्रबोधन- संपादक मे.पु.रेगे, (भा.शं. भणगे गौरवग्रंथ)
११. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास- अ.ना.देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
१२. मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी- डॉ.गं.ना. जोगळेकर, प्रा.गो.म. कुलकर्णी
१३. पेशवेकालीन महाराष्ट्रः भाग १ व २- वा.कृ.भावे, वरदा प्रकाशन प्रा. लि .
१४. महाराष्ट्राच्या सामाजिक, सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास- रमेश नारायण वरखेडे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
१५. एकोणिसावे शतक : सुधारणावाद व मराठी साहित्य- सुधाकर शेलार, स्वरूप प्रकाशन
१६. महाराष्ट्र संस्कृती- पु.ग. सहस्त्रबुध्दे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
१७. पाच भक्तीसंप्रदाय- र.रा. गोसावी, प्रतिमा प्रकाशन , पुणे
१८. मराठी लोकांची संस्कृती- इरावती कर्वे, देशमुख आणि कंपनी , पुणे
१९. वाटा आणि वळणे- प्रा. गो.म. कुलकर्णी, १९७५
२०. मराठी ग्रंथनिर्मितीची वाटचाल- शं.गो. तुळपुळे
२१. ज्ञानेश्वरांचे श्रोतृसंवाद- द.भि. कुलकर्णी
२२. अर्वाचीन मराठी गद्याची उत्क्रांती- कृ.भि. कुलकर्णी
२३. महाराष्ट्राच्या सामाजिक जीवनातील स्थित्यंतरे- भ. श्री. पंडीत
२४. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास अर्वाचीन कालखंड- प्र. न. जोशी
२५. युरोपियनांचा मराठीचा अभ्यास व सेवा- श्री.म. पिंगे

२६. संशोधन शलाका- सुरेश म. डोळके
२७. १९८१मराठी वाङ्मयाभिरूचीचे विहंगमावलोकन- रा. श्री. जोग
२८. साहित्य व संस्कृती- दु. का. संत
२९. महाराष्ट्र जीवन, खंड १ व २- संपादक गं. बा. सरदार
३०. महाराष्ट्रीयांचे काव्यपरीक्षण- श्री. व्यं, केतकर
३१. राजकीय चळवळ आणि मराठी नाट्यसृष्टी- श्री. श्रीधर शनवारे
३२. १९व्या शतकातील महाराष्ट्राची सामाजिक पुनर्घटना- रा.शं. वाळिंबे

MAR 660 MJ_E-2	भाषांतर मीमांसा	Credits- 2 (T)	Hours- 30

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून भाषांतरमीमांसेचे स्वरूप व वाटचाल, भाषांतराचे स्वरूप, प्रकार, तत्त्वे आणि मर्यादा याबद्दलविद्यार्थ्यांना परिचय होईल. तसेच, भाषांतराच्या प्रक्रियेचे विश्लेषण करून भाषांतराच्या समस्यांचे निराकरण करण्यासाठी नवीन पद्धती विकसित करण्याचे कौशल्य विद्यार्थ्यांना प्राप्त होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१) भाषांतरमीमांसेचे स्वरूप व वाटचाल समजून घेणे
२) भाषांतराचे स्वरूप,व्याप्ती आणि भाषांतरातील अडचणी समजून घेणे.
३) ललित आणि ललितेतर लेखनाच्या भाषांतराचे स्वरूप समजून घेणे.
४) भाषांतराचे विविध प्रकार अभ्यासणे.
५) भाषांतराची बदलणारी संकल्पना समजावून घेणे.

अभ्यासक्रम

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	१.१ भाषांतरमीमांसेचे स्वरूप व वाटचाल, १.२ भाषांतराचे पारंपरिक आणि नवे दृष्टिकोन १.३ भाषांतरावर परिणाम करणारे विविध घटक	१	१५
२	२.१ भाषांतर प्रक्रियेचे स्वरूप, आवश्यकता आणि महत्त्व २.२ भाषांतर, रूपांतर, अनुवाद : संकल्पना व स्वरूप २.३ भाषांतराचे प्रकार : मूलनिष्ठ आणि लक्ष्यनिष्ठ	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,
CO-1(Remember)	भाषांतरमीमांसेचा इतिहास ज्ञात होईल.
CO-2(Understanding)	भाषांतराचे स्वरूप व संकल्पना अवगत होईल. त्याच प्रमाणे भाषांतराचे महत्त्व व मर्यादा विशद करता येतील.
CO-3(Applying)	भाषांतराच्या माध्यमातून इतर भाषेतील कलाकृतींचा अभ्यास करता येईल.
CO-4(Analysing)	भाषांतरीत साहित्यकृती व मूळ भाषेतील साहित्यकृती यांचा विश्लेषणात्मक अभ्यास करता येईल.
CO-5(Evaluating)	मराठी भाषेतील व इतर भाषेतील कलाकृतींचा तौलनिक अभ्यास करता येईल.
CO-6(Creating)	विविध भारतीय भाषा व परकीय भाषांचा अभ्यास करून उत्तम साहित्यकृतींचे भाषांतर करता येईल.

संदर्भ ग्रंथ :

१. ललित साहित्याचे भाषांतर एक यक्ष प्रश्न, भाषा आणि जीवन, पावसाळा, लीला अर्जुनवाडकर, १९९२

२. भारतीय संस्कृती, सानेगुरुजी, सुलभ राष्ट्रीय ग्रंथमाला, पुणे, १९५४.

३. भाषांतर आणि भाषा, विलास सारंग, मौज प्रकाशन, २०११.

४. भाषांतरमीमांसा, कल्याण काळे / अंजली सोमण (संपा.),प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९७.

५. तौलनिक सहित्याभ्यास तत्त्वे आणि दिशा, चंद्रशेखर जहागीरदार (संपा.), सौरभ प्रकाशन, कोल्हापूर,१९९२

६. वाङ्मयीन संस्कृती आणि सामाजिक वास्तव, विलास सारंग, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११.

७. तौलनिक संहित्याभ्यास, वसंत बापट, मौज प्रकाशन, दु. आ. मुंबई, २०१४

८. साहित्य-सेतु, एल. एस. देशपांडे, निर्मल प्रकाशन, नांदेड, १९९९.

९. तेन यांचा वाङ्मयसिद्धांत-संहिता आणि भाषांतर, सुरेश धायगुडे, , द. दि. पुंडे, रोहन प्रकाशन, २०१९.

१० तौलनिक साहित्य, नवे सिद्धांत आणि उपयोजन, आनंद पाटील, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९८

११. भारतीय साहित्याची संकल्पना (चंद्रकांत बांदिवडेकर गौरव ग्रंथ) द.दि. पुंडे, (संपा)

१२. भारतीय साहित्याच्या इतिहासातील समस्या, दत्तात्रय पुंडे / पद्मजा घोरपडे, (अनु.), डायमंड प्रकाशन पुणे,

१३. भाषांतर शास्त्र आणि कला, म. वि.फाटक, / रजनी ठकार, वरदा बुक्स, पुणे, १९८७

१४. देशीवाण, चंद्रकांत बांदिवडेकर, अक्षर प्रकाशन, मुंबई, २००२.

१५. भारतीय साहित्याच्या इतिहासातील समस्या, रामविलास शर्मा, (अनु. पुंडे, द.दि/ घोरपडे, पद्यजा) प्रतिमा प्रकाशन, १९९८.

१६. तौलनिक साहित्य, निशिकांत मिरजकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २०१६.

१७. भाषांतरविद्या, रमेश वरखेडे (संपा.), य. च. मु. विद्यापीठ प्रकाशन, नाशिक, १९९७

१८. स्मृतिभ्रंशानंतर, गणेश देवी, अनु. म. सु पाटील, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

१९. भाषांतर, सदा कन्हाडे, लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई

२०. अनुवादमीमांसा, केशव तुपे (संपा),साक्षात प्रकाशन, औरंगाबाद,

२१. भाषा आणि संस्कृती, ना.गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई.

२२. The Challenge of Comparative Literature, Cladio, Gulian, Harward University Press, Cambridge 1993.

२३. Comparative Literature - Theory and Practice, Indian Institute of Advanced Study, Amiya Dev/ Shirishakumar Das, (Ed.), Shimala, 1989.

२४. A History of Indian Literature. Shirishakumar Das, Sahity Academy, Navi Delhi, 1991.

२५. The Concept of Indian Literature, V.V. Gokak, MunshiramManoharlal Publishers Prt. Ltd., New Delhi, 1979.

२६. Translation As Discovery, Sujit Mukherjee, Orient Longman, 1994.

MAR 660 MJ_E-3	मराठीतील विज्ञान साहित्य	Credits- 2 (T)	Hours- 30

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून मराठी विज्ञान साहित्याचे स्वरूप, विज्ञान साहित्याची संकल्पना, मराठी विज्ञान साहित्याचा इतिहास, मराठी विज्ञान साहित्याचे महत्त्व, विज्ञान साहित्याची उद्दिष्टे, आकलन व ज्ञान विद्यार्थ्यांना अवगत होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. मराठी विज्ञान साहित्याचे स्वरूप समजावून घेणे.
२. मराठी विज्ञान साहित्यातील सिद्धांत, संकल्पांचा परिचय करून घेणे .
३. मराठी विज्ञान साहित्याची व्याप्ती समजावून घेणे.
४. मराठी विज्ञान साहित्याच्या प्रेरणा, उगम, वाटचाल आणि विकास समजून घेता येईल.
५. मराठी विज्ञान साहित्याचे व रचनातंत्राचे विशेष जाणून घेता येईल.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	मराठी विज्ञान साहित्य : स्वरूप व संकल्पना १.१ मराठी विज्ञान साहित्याचे स्वरूप १.२ मराठी विज्ञान साहित्याची प्रेरणा, उगम व वाटचाल १.३ मराठी विज्ञान साहित्य : आशय, आविष्कार आणि रचनातंत्र	१	१५
२	मराठीतील विज्ञान साहित्य २.१ मराठी विज्ञान कथा २.२ मराठी विज्ञान कादंबरी २.३ मराठी विज्ञान कविता २.४ मराठीतील इतर विज्ञान साहित्य : चरित्र, लेख आदी	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,
CO-1 (Remember)	मराठी विज्ञान साहित्याचे स्वरूप व संकल्पना स्पष्ट करता येईल.
CO-2 (Understanding)	मराठी विज्ञान साहित्यातील सिद्धांत, महत्त्व व मर्यादा विशद करता येतील.
CO-3 (Applying)	मराठी विज्ञान साहित्याच्या माध्यमातून मराठीतील विज्ञान साहित्याची प्रेरणा, उगम व वाटचालीचा अभ्यास करता येईल.
CO-4 (Analyzing)	मराठी विज्ञान साहित्याच्या माध्यमातून समाजात वैज्ञानिक दृष्टिकोन रुजविता येईल.
CO-5 (Evaluating)	मराठी विज्ञान साहित्यातील सिध्दांतांचा अभ्यास करता येईल.
CO-6(Creating)	मराठी विज्ञान साहित्याच्या रचनातंत्राचे स्वरूप, भाषेचे स्वरूप व शैली जाणून घेता येईल.

संदर्भ ग्रंथ :

१. मराठी विज्ञान साहित्याचा इतिहास – जयंत श्रीधर एरंडे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई

२. मराठीतील विज्ञान लेखन (१८३०ते १९५०) मराठी विज्ञान परिषद

३.मराठी विज्ञान वाङ् मयसूची (१९५१ ते १९९९) राज्य मराठी विकास संस्था

४. लोकप्रिय साहित्य आणि विज्ञान साहित्य : भाग –१, २ यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

५. विज्ञान साहित्य: अभ्यासपत्रिका क्र. १६ : शिवाजी विद्यापीठ, दूरशिक्षण विभाग, कोल्हापूर

६. ओवी गाऊ विज्ञानाची , डॉ. पंडित विद्यासागर , डायमंड पब्लिकेशन , पुणे, मे २०१३

७. जीवनचक्र, निरंजन घाटे, मनोविकास प्रकाशन, फेब्रुवारी २००९

८. सुपरक्लोन , डॉ. पंडित विद्यासागर, सुविद्या प्रकाशन, सोलापूर, जानेवारी २०००

९. मराठीतील निवडक विज्ञानकथा : निरंजन घाटे यांची प्रस्तावना, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे २००१

१०. विज्ञान साहित्यविश्व : निरंजन घाटे, अभिनुजा प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती - १ डिसेंबर २००१

११. यंत्रमानव कथासंग्रह : सुबोध जावडेकर व अ.ना. देशपांडे यांच्या प्रस्तावना, मनोविकास प्रकाशन, पुणे,२००७

१२. विज्ञानसृष्टी – संपादित : स्नेहल तावरे, बाळासाहेब गुंजाळ, प्रेरणा प्रकाशन , पुणे

१३. २०१४मराठी विज्ञान परिषद – ठाणे येथे १९८५ मध्ये आयोजित परिसंवाद

१४. जगप्रसिद्ध विज्ञानकथा, निरंजन घाटे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद

१५. विज्ञानिनी (१), (२) : मराठी विज्ञान परिषद, परममित्र

१६. संस्कृती संगम, संस्कृती आणि विज्ञान – प्रा. द. के. केळकर

१७. साठोत्तरी मराठी साहित्य – प्रा. जयंत नारळीकर, शरणकुमार लिंबोळे

१८. विज्ञान साहित्य व संकल्पना – निरंजन घाटे, व. दि. कुलकर्णी

१९. विज्ञान, मराठी आणि वाङ् मय : निरंजन घाटे

२०. साहित्य आणि विज्ञान – रा. भि. जोशी

२१. मराठी विज्ञान कथा – आशा सावदेकर

२२. शेवटचा दिस (कथासंग्रह) – यशवंत रांजणकर : प्रस्तावना

२३. विज्ञानकथायात्रा – नारायण धारप : प्रस्तावना

२४. उद्या काय झालं – कथासंग्रह : डॉ. बाळ फोंडके यांची प्रस्तावना

MAR 660 MJ_E-4	मराठीतील कुमारसाहित्य	Credits- 2 (T)	Hours- 30

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून कुमारसाहित्य, त्याचे स्वरूप, कुमारसाहित्याचा इतिहास जाणून घेता येईल. कुमार साहित्याचे प्रकार व त्यातील भाषाशैली, पात्र योजनाची माहिती मिळेल. कुमारसाहित्याची उद्दिष्टे, आकलन व ज्ञान विद्यार्थ्यांना मिळेल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. कुमारसाहित्य समजून घेता येईल.
२. कुमारसाहित्याची वैशिष्ट्ये सांगता येतील.
३. कुमारसाहित्याची परंपरा समजून घेता येईल.
४. विद्यार्थी जीवनातील कुमारसाहित्याचे महत्त्व समजून घेता येईल.
५. कुमारसाहित्याची परंपरा समजून घेता येईल.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	कुमार साहित्य : संकल्पना व स्वरूप १.१ कुमारसाहित्याचे प्रयोजन १.२ कुमारसाहित्यातील आशय व अभिव्यक्ती १.३ कुमारसाहित्याची समीक्षा	१	१५
२	मराठी कुमारसाहित्य : उगम व वाटचाल २.१ कुमारसाहित्याची परंपरा व वाटचाल २.२ कुमारसाहित्यातील लेखनप्रकार खारीच्या वाटा (कादंबरी)- ल. म. कडू शोध (कथासंग्रह)- स्वाती राजे मामाच्या मळ्यात (कवितासंग्रह)- सचिन बेंडभर आशानं असं होतं (ललित लेख)- अशोक कोळी	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,
CO-1 (Remember)	कुमारसाहित्यातील विविध साहित्यप्रकारांचा परिचय होईल.
CO-2 (Understanding)	मराठीतील कुमारसाहित्यातील भावविश्व जाणून घेता येईल.
CO-3 (Applying)	कुमारसाहित्याचा परिचय झाल्यामुळे लेखनतंत्र अवगत होईल व त्याचे उपयोजन करता येईल.
CO-4 (Analysing)	कुमारसाहित्याच्या आकृतिबंधाचे विश्लेषण करता येईल.
CO-5 (Evaluating)	विद्यार्थ्यांना कुमारसाहित्यातील साहित्यकृतींचे मूल्यमापन करता येईल.
CO-6 (Creating)	विद्यार्थी आपले कुमारवयातील अनुभव शब्दबध्द करू शकतील.

संदर्भ ग्रंथ :

१. बालसाहित्य स्वरूप आणि व्याप्ती - डॉ. उज्ज्वला मेहेंदळे, एकनाथ आव्हाड, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, २०२१
२. मौखिक परंपरेतील बालगीते - मधुकर वाकोडे, सूर्यमुद्रा प्रकाशन, नांदेड. प्रथम आवृत्ती - ऑगस्ट २०१८
३. महावीर जोंधळे यांचे साहित्य – डॉ. शांताराम चौधरी सूर्यमुद्रा प्रकाशन, नांदेड, प्रथम आवृत्ती - ऑगस्ट २०१८
४. बालकथा : स्वरूप व व्याप्ती – रसूल दा. पठाण, अरुणा प्रकाशन, लातूर, प्रथम आवृत्ती २०२४
५. मराठवाड्यातील बालसाहित्य : लेखन व सांस्कृतिक चळवळी – प्रा. रामदास केदार,अरुणा प्रकाशन, लातूर,२०२४
६. बालसाहित्य आणि बालशिक्षणाचा अनुबंध - डॉ. सुरेश सावंत, संगत प्रकाशन, नांदेड, प्रथम आवृत्ती,डिसेंबर २०२२
७. श्रेष्ठ भारतीय बालकथा- बाबा भांड, साकेत प्रकाशन, छत्रपती संभाजी नगर, दहावी आवृत्ती, २०१७
८. आजची मराठी बालकविता - डॉ. सुरेश सावंत, संस्कृती प्रकाशन पुणे, प्रथम आवृत्ती, ऑगस्ट २०२३
९. बालशिक्षण, बालसाहित्य : विविध आयाम - लीला दीक्षित, मंदा खांडगे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती - २००६
१०. मराठी बालसाहित्य : विचार आणि दर्शन - लीला दीक्षित, चेतक बुक्स, पुणे प्रथम आवृत्ती २०१५
११. बालसाहित्य : आकलन आणि परिचय - मैत्री लांजेवार, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव, द्वितीय आवृत्ती – २०१७
१२. शतकातील बालकविता: लीला दीक्षित, स्नेहल प्रकाशन पुणे, प्रथम आवृत्ती २००७
१३. बालकुमार साहित्य : आशय आणि लयत्व, महावीर जोंधळे, हर्मीस प्रकाशन, पुणे २०१७
१४. दिनेश काळे यांच्या बालसाहित्यातील मूल्यविचार, डॉ. प्रियदर्शनी देशमुख, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव, प्रथम आवृत्ती २०२३
१५. बालसाहित्य वाटा आणि वळणे, प्रा. रामदास केदार , प्रसाद प्रकाशन, उदगीर द्वितीय आवृत्ती २०२१
१६. मराठवाड्यातील बालसाहित्य, बबन शिंदे, सप्तर्षी प्रकाशन, मंगळवेढा २०१९
१७. बालसाहित्याचे अंतरंग, प्रा. विश्वास वसेकर, यशोदीप पब्लिकेशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती २०२१
१८. बालसाहित्य निर्मितीचा अनुभव, आबा महाजन, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती २०२२
१९. मराठी बालसाहित्य : प्रवाह आणि स्वरूप, लीलावती भागवत, नवीन उद्योग प्रकाशन पुणे, १९९५
२०. बालसाहित्य समीक्षा - चंद्रकुमार नलगे, कोल्हापूर २२ फेब्रुवारी २००६
२१. कोरा कागद निळी शाई - डॉ. विद्या सुर्वे बोरसे, हर्मिस प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती २०२१
२२. बालकवितेचे स्वरूप, परंपरा आणि नवता - विंदा करंदीकर
२३. बालसाहित्य : आकलन आणि समीक्षा – डॉ. विद्या सुर्वे बोरसे
२४. लिहणं मुलांच, शिकवण शिक्षकांची - लीला पाटील
२५. मराठी कुमार विश्वकोश - महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ
२६. नाटयवाचन नाट्यछटा बालनाट्य - नारायण काळे
२७. मराठी बालवाड्:मय स्वरूप आणि ओळख - सुलभा शहा

M.A. मराठी -द्वितीय वर्ष (सत्र-४) अभ्यासक्रम [Level- 6.5]			
Course Type: Major Elective			
MAR 661 MJP **[One Elective Course corresponding to MAR-660-MJ]**	**E-1: मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी: प्रात्यक्षिक**	**Credits** **2 (P)**	**Hours** **60**
	E-2: भाषांतर मीमांसा: प्रात्यक्षिक		
	E-3: मराठीतील विज्ञान साहित्य: प्रात्यक्षिक		
	E-4: मराठीतील कुमारसाहित्य: प्रात्यक्षिक		

MAR 661 MJP_E-1	मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 (P)	Hours- 60

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून संस्कृतीची विविध अंगे आणि वाङ्मयनिर्मितीच्या प्रेरणा, वाङ्मयातील प्रवाह, प्रवृत्ती यांचा परस्परसंबंध या बद्दल विद्यार्थ्यांना परिचय होईल. वाङ्मयाभ्यासाच्या संदर्भात मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय आणि संस्कृती यांच्यातील अनुबंधाचा शोध घेण्याची प्रेरणा मिळेल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. मराठी वाङ्मय व महाराष्ट्र संस्कृती यातील अनुबंध जाणून घेणे.
२. महाराष्ट्रातील धर्मसंप्रदाय, राजकीय स्थित्यंतरे व मराठी वाङ्मयाचा परस्परसंबंध अभ्यासणे.
३. वाङ्मयप्रसाराची मध्ययुगीन माध्यमे, पुराण, प्रवचन, कीर्तन, भारूड, तमाशा, लावणी, रंगभूमी इ.चे स्वरूप अभ्यासणे.
४. अर्वाचीन कालखंडातील साहित्यप्रकारांचे स्वरूप व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी अभ्यासणे.

अभ्यासक्रम

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**वाङ्मयप्रसाराची मध्ययुगीन माध्यमे व त्यांची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी** **भजन, कथा, कीर्तन, प्रवचन, भारूड, गवळणी, पोवाडे, लावण्या इ. संदर्भात** १.१ मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय आणि लोकसाहित्य यांचे अनुबंध १.२ मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय आणि भाषिक आविष्काररूपे १.३ मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय आणि मराठी विचारविश्वाची जडणघडण	१	३०
२	**वाङ्मयप्रसाराची मध्ययुगीन माध्यमे व त्यांची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी..** भजन, कथा, कीर्तन, प्रवचन, भारूड, गवळणी, पोवाडे, लावण्या इ. संदर्भात.... विद्यार्थ्यांनी वाङ्मयप्रकाराचे लेखन / प्रकल्पलेखन किंवा सादरीकरण करणे अपेक्षित	१	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	**या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**
CO-1(Remember)	वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी सांगता येईल.
CO-2(Understandin)	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी विशद करता येईल.
CO-3(Applying)	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा अभ्यास करताना या सांस्कृतिक पार्श्वभूमीचा आधार घेता येईल.
CO-4(Analysing)	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचे सांस्कृतिक पार्श्वभूमीच्या आधारे विश्लेषण करता येईल.
CO-5(Evaluating)	मध्ययुगीन समाजाच्या सांस्कृतिक पार्श्वभूमीवर वाङ्मयाचे मूल्यमापन करता येईल.
CO-6(Creating)	मध्ययुगीन वाङ्मयप्रकारांचे अध्ययन केल्यानंतर त्या वाङ्मयप्रकारांमध्ये निर्मिती करू शकेल.

संदर्भग्रंथ

१. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १ ते ६- म.सा. परिषद, पुणे प्रकाशन.
२. संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती- गं. बा. सरदार, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
३. मराठी संतमंडळाचे ऐतिहासिक कार्य- बा. र. सुंठणकर, १ जानेवारी २०००
४. आधुनिक वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी- गो. म. कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस , पुणे, १९९४
५. अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी- सदा क-हाडे, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल,
६. यादवकालीन महाराष्ट्र- मु.ग. पानसे, मराठी ग्रंथ संग्रह, मुंबई , १९६३
७. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास- प्र. न. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
८. महाराष्ट्र संस्कृतीः घडण व विकास- प्रा. शेणोलीकर, डायमंड पब्लिकेशन्स , पुणे
९. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ व २- ल.रा. पांगारकर, म.सा. परिषद, पुणे प्रकाशन.
१०. भारतीय प्रबोधन- संपादक मे.पु.रेगे, (भा.शं. भणगे गौरवग्रंथ)
११. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास- अ.ना.देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
१२. मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी- डॉ.गं.ना. जोगळेकर, प्रा.गो.म. कुलकर्णी
१३. पेशवेकालीन महाराष्ट्रः भाग १ व २- वा.कृ.भावे, वरदा प्रकाशन प्रा. लि .
१४. महाराष्ट्राच्या सामाजिक, सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास- रमेश नारायण वरखेडे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
१५. एकोणिसावे शतक : सुधारणावाद व मराठी साहित्य- सुधाकर शेलार, स्वरूप प्रकाशन
१६. महाराष्ट्र संस्कृती- पु.ग. सहस्त्रबुध्दे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
१७. पाच भक्तीसंप्रदाय- र.रा. गोसावी, प्रतिमा प्रकाशन , पुणे
१८. मराठी लोकांची संस्कृती- इरावती कर्वे, देशमुख आणि कंपनी , पुणे
१९. वाटा आणि वळणे- प्रा. गो.म. कुलकर्णी, १९७५
२०. मराठी ग्रंथनिर्मितीची वाटचाल- शं.गो. तुळपुळे
२१. ज्ञानेश्वरांचे श्रोतृसंवाद- द.भि. कुलकर्णी
२२. अर्वाचीन मराठी गद्याची उत्क्रांती- कृ.भि. कुलकर्णी
२३. महाराष्ट्राच्या सामाजिक जीवनातील स्थित्यंतरे- भ. श्री. पंडीत
२४. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास अर्वाचीन कालखंड- प्र. न. जोशी
२५. युरोपियनांचा मराठीचा अभ्यास व सेवा- श्री.म. पिंगे

२६. संशोधन शलाका- सुरेश म. डोळके
२७. १९८१मराठी वाङ्मयाभिरूचीचे विहंगमावलोकन- रा. श्री. जोग
२८. साहित्य व संस्कृती- दु. का. संत
२९. महाराष्ट्र जीवन, खंड १ व २- संपादक गं. बा. सरदार
३०. महाराष्ट्रीयांचे काव्यपरीक्षण- श्री. व्यं, केतकर
३१. राजकीय चळवळ आणि मराठी नाट्यसृष्टी- श्री. श्रीधर शनवारे
३२. १९व्या शतकातील महाराष्ट्राची सामाजिक पुनर्घटना- रा.शं. वाळिंबे

MAR 661 MJP_E-2	भाषांतर मीमांसा : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 (P)	Hours- 60

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून भाषांतराची प्रक्रिया समजेल; तसेच प्रात्यक्षिकाच्या माध्यमातून वेगवेगळ्या भाषेतील साहित्यकृतींच्या भाषांतरासाठी आवश्यक असलेली कौशल्ये प्राप्त होतील.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१) भाषांतरासाठी आवश्यक कौशल्याचे प्रशिक्षण घेणे.

२) वेगवेगळ्या भाषांतरकाराच्या भेटी घेऊन हे कौशल्य प्राप्त करणे.

अभ्यासक्रम

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**प्रात्याक्षिक** १.१.भाषांतरित कलाकृतींची चिकित्सा १.२ भाषांतरकाराची मुलाखत	१	३०
२	**साहित्यकृतीचे भाषांतर** २.१ कविता २.२. कथा २.३ वैचारिक लेख	१	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,
CO-1 (Remember)	भाषांतराचे स्वरूप व संकल्पना स्पष्ट करता येईल.
CO-2 (Understanding)	भाषांतराचे महत्त्व व मर्यादा विशद करता येतील.
CO-3 (Applying)	भाषांतराच्या माध्यमातून इतर भाषेतील कलाकृतींचा अभ्यास करता येईल.
CO-4 (Analysing)	भाषांतर अध्ययनाच्या दृष्टीकोनातून वर्गीकरण करता येईल.
CO-5 (Evaluating)	मराठी भाषेतील कलाकृती व इतर भाषेतील तौलनिक अभ्यास करता येईल.
CO-6 (Creating)	विविध भारतीय भाषा व परकीय भाषांचा अभ्यास करून भाषांतरीत कलाकृती तयार करता येतील.

संदर्भ ग्रंथ :

१. ललित साहित्याचे भाषांतर एक यक्ष प्रश्न, भाषा आणि जीवन, पावसाळा, लीला अर्जुनवाडकर, १९९२

२. भारतीय संस्कृती, सानेगुरुजी, सुलभ राष्ट्रीय ग्रंथमाला, पुणे, १९५४.

३. भाषांतर आणि भाषा, विलास सारंग, मौज प्रकाशन, २०११.

४. भाषांतरमीमांसा, कल्याण काळे / अंजली सोमण (संपा.),प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९७.

५. तौलनिक सहित्याभ्यास तत्त्वे आणि दिशा, चंद्रशेखर जहागीरदार (संपा.), सौरभ प्रकाशन, कोल्हापूर,१९९२

६. वाङ्मयीन संस्कृती आणि सामाजिक वास्तव, विलास सारंग, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११.
७. तौलनिक संहित्याभ्यास, वसंत बापट, मौज प्रकाशन, दु. आ. मुंबई, २०१४
८. साहित्य-सेतु, एल. एस. देशपांडे, निर्मल प्रकाशन, नांदेड, १९९९.
९. तेन यांचा वाङ्मयसिद्धांत-संहिता आणि भाषांतर, सुरेश धायगुडे, , द. दि. पुंडे, रोहन प्रकाशन, २०१९.
१० तौलनिक साहित्य, नवे सिद्धांत आणि उपयोजन, आनंद पाटील, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९८
११. भारतीय साहित्याची संकल्पना (चंद्रकांत बांदिवडेकर गौरव ग्रंथ) द.दि. पुंडे, (संपा)
१२. भारतीय साहित्याच्या इतिहासातील समस्या, दत्तात्रय पुंडे / पद्मजा घोरपडे, (अनु.), डायमंड प्रकाशन पुणे,
१३. भाषांतर शास्त्र आणि कला, म. वि.फाटक, / रजनी ठकार, वरदा बुक्स, पुणे, १९८७
१४. देशीवाण, चंद्रकांत बांदिवडेकर, अक्षर प्रकाशन, मुंबई, २००२.
१५. भारतीय साहित्याच्या इतिहासातील समस्या, रामविलास शर्मा, (अनु. पुंडे, द.दि/ घोरपडे, पद्यजा) प्रतिमा प्रकाशन, १९९८.
१६. तौलनिक साहित्य, निशिकांत मिरजकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २०१६.
१७. भाषांतरविद्या, रमेश वरखेडे (संपा.), य. च. मु. विद्यापीठ प्रकाशन, नाशिक, १९९७
१८. स्मृतिभ्रंशानंतर, गणेश देवी, अनु. म. सु पाटील, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
१९. भाषांतर, सदा कन्हाडे, लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई
२०. अनुवादमीमांसा, केशव तुपे (संपा),साक्षात प्रकाशन, औरंगाबाद,
२१. भाषा आणि संस्कृती, ना.गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई.
२२. The Challenge of Comparative Literature, Cladio, Gulian, Harward University Press, Cambridge 1993.
२३. Comparative Literature - Theory and Practice, Indian Institute of Advanced Study, Amiya Dev/ Shirishakumar Das, (Ed.), Shimala, 1989.
२४. A History of Indian Literature. Shirishakumar Das, Sahity Academy, Navi Delhi, 1991.
२५. The Concept of Indian Literature, V.V. Gokak, MunshiramManoharlal Publishers Prt. Ltd., New Delhi, 1979.
२६. Translation As Discovery, Sujit Mukherjee, Orient Longman, 1994.

MAR 661 MJP_E-3	मराठीतील विज्ञान साहित्य : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 (P)	Hours- 60

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून विद्यार्थ्यांना प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून वैज्ञानिक दृष्टीकोन तयार होवून मराठी विज्ञान साहित्याचे महत्त्व लक्षात येईल. तसेच विज्ञान साहित्याचे सिध्दांत, रचनातंत्र अवगत केल्यामुळे विज्ञान साहित्याची उद्दिष्टे पूर्ण होण्यास मदत होईल व विद्यार्थ्यांनाविज्ञानाचे पूर्ण आकलन व ज्ञान अवगत होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१ मराठी विज्ञान साहित्याच्या माध्यमातून वैज्ञानिक दृष्टिकोन रूजविणे.

२ मराठी विज्ञान साहित्याच्या माध्यमातून वैज्ञानिक सिद्धांत व संकल्पनांचा परिचय करून देणे .

३ मराठी विज्ञान साहित्याच्या प्रात्यक्षिकाच्या माध्यमातून विज्ञानाची तंत्रे विकसित करणे

४ मराठी विज्ञान साहित्याचे सिध्दांत प्रात्यक्षिकाच्या आधारे समजून घेता येईल.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**मराठीतील विज्ञान साहित्यलेखन : प्रात्यक्षिक** १.१ मराठीतील विज्ञान साहित्यिकांचा परिचय १.२ मराठीतील विज्ञान साहित्य : तंत्रे व लेखनवैशिष्ट्ये १.३ मराठीतील विज्ञान साहित्य : भाषावैशिष्ट्ये	१	३०
२	**मराठीतील विज्ञान साहित्य : प्रात्यक्षिक** २.१ मराठी विज्ञान लेखकाची सूची तयार करणे. २.२ मराठी विज्ञान साहित्यातील शब्दसूची तयार करणे, २.३ मराठी विज्ञान साहित्य प्रचार व प्रसार करणाऱ्या संस्थांची सूची तयार करणे. २.४ वैज्ञानिक व त्यांनी लावलेला शोध यावर मराठीतून सूची तयार करणे. २.५ मराठी विज्ञान साहित्यातील विषयांची यादी तयार करणे. २.६ वैज्ञानिकाचे चरित्र लिहिणे २.७ प्रत्यक्ष विज्ञानसाहित्याचे लेखन करणे....	१	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	**या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**
CO-1 (Remember)	मराठी विज्ञान साहित्यातील वैज्ञानिक सत्याविषयी माहिती सांगता येईल.
CO-2 (Understanding)	मराठी विज्ञान साहित्यातील सिद्धांत स्पष्ट करता येतील.
CO-3 (Applying)	मराठी विज्ञान साहित्याच्या माध्यमातून मराठीतील विज्ञान साहित्यिकांच्या, साहित्याच्या, शब्दकोशांच्या, संस्थाच्या सूची तयार करून अभ्यास करता येईल.
CO-4 (Analysing)	मराठी विज्ञान साहित्य साहित्य आणि विज्ञान यांचा सहसंबंधांचे विवेचन करता येईल.
CO-5 (Evaluating)	मराठी विज्ञान साहित्यातील वैज्ञानिक सत्य आणि कल्पनात्मकता यांचे मूल्यमापन करता येईल.
CO-6 (Creating)	लहान लहान विज्ञान कथांची निर्मिती करता येईल.

संदर्भ ग्रंथ :

१. मराठी विज्ञान साहित्याचा इतिहास – जयंत श्रीधर एरंडे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई

२. मराठीतील विज्ञान लेखन (१८३०ते १९५०) मराठी विज्ञान परिषद

३.मराठी विज्ञान वाङ् मयसूची (१९५१ ते १९९९) राज्य मराठी विकास संस्था

४. लोकप्रिय साहित्य आणि विज्ञान साहित्य : भाग –१, २ यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

५. विज्ञान साहित्य: अभ्यासपत्रिका क्र. १६ : शिवाजी विद्यापीठ, दूरशिक्षण विभाग, कोल्हापूर

६. ओवी गाऊ विज्ञानाची , डॉ. पंडित विद्यासागर , डायमंड पब्लिकेशन , पुणे, मे २०१३

७. जीवनचक्र, निरंजन घाटे, मनोविकास प्रकाशन, फेब्रुवारी २००९

८. सुपरक्लोन , डॉ. पंडित विद्यासागर, सुविद्या प्रकाशन, सोलापूर, जानेवारी २०००

९. मराठीतील निवडक विज्ञानकथा : निरंजन घाटे यांची प्रस्तावना, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे २००१

१०. विज्ञान साहित्यविश्व : निरंजन घाटे, अभिनुजा प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती - १ डिसेंबर २००१

११. यंत्रमानव कथासंग्रह : सुबोध जावडेकर व अ.ना. देशपांडे यांच्या प्रस्तावना, मनोविकास प्रकाशन, पुणे,२००७

१२. विज्ञानसृष्टी – संपादित : स्नेहल तावरे, बाळासाहेब गुंजाळ, प्रेरणा प्रकाशन , पुणे

१३. २०१४मराठी विज्ञान परिषद – ठाणे येथे १९८५ मध्ये आयोजित परिसंवाद

१४. जगप्रसिद्ध विज्ञानकथा, निरंजन घाटे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद

१५. विज्ञानिनी (१), (२) : मराठी विज्ञान परिषद, परममित्र

१६. संस्कृती संगम, संस्कृती आणि विज्ञान – प्रा. द. के. केळकर

१७. साठोत्तरी मराठी साहित्य – प्रा. जयंत नारळीकर, शरणकुमार लिंबोळे

१८. विज्ञान साहित्य व संकल्पना – निरंजन घाटे, व. दि. कुलकर्णी

१९. विज्ञान, मराठी आणि वाङ् मय : निरंजन घाटे

२०. साहित्य आणि विज्ञान – रा. भि. जोशी

२१. मराठी विज्ञान कथा – आशा सावदेकर

२२. शेवटचा दिस (कथासंग्रह) – यशवंत रांजणकर : प्रस्तावना

२३. विज्ञानकथायात्रा – नारायण धारप : प्रस्तावना

२४. उद्या काय झालं – कथासंग्रह : डॉ. बाळ फोंडके यांची प्रस्तावना

MAR 661 MJP_E-4	मराठीतील कुमारसाहित्य : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 (P)	Hours- 60

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून कुमारसाहित्य, त्याचे स्वरूप, कुमारसाहित्याचा इतिहास जाणून घेता येईल. कुमारसाहित्याचे प्रकार व त्यातील भाषाशैली, पात्र योजनाची माहिती मिळेल. कुमारसाहित्याची उद्दिष्टे, आकलन व ज्ञान विद्यार्थ्यांना मिळेल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. कुमार साहित्याचे वैशिष्टे जाणून घेणे.
२. कुमारसाहित्याचे लेखन करणाऱ्या साहित्यिकांशी संवाद साधणे.
३. विद्यार्थी जीवनातील अनुभवांचे लेखन करणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	१.१ कुमार साहित्यातील कथा, कविता, कादंबरीचे प्रकट वाचन १.२ कुमारसाहित्याचे लेखन करणाऱ्या साहित्यिकांशी पत्रव्यवहार करणे. (लेखकांची मुलाखत घेणे) १.३ कुमार साहित्य : प्रत्यक्ष लेखन / समीक्षण	२	६०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,
CO-1 (Remember)	कुमारसाहित्यातील विविध साहित्यप्रकारांचा व लेखन कौशल्यांचा परिचय होईल.
CO-2 (Understanding)	मराठीतील कुमारसाहित्याच्या क्षेत्रातील उपयोजन ज्ञात होईल.
CO-3 (Applying)	कुमारसाहित्याची व कलांची माहिती झाल्यामुळे लेखन तंत्र अवगत होईल व त्याचे उपयोजन करता येईल.
CO-4 (Analysing)	कुमारसाहित्याच्या आकृतीबंधाचे स्वरूप अवगत होईल.
CO-5 (Evaluating)	विद्यार्थ्यांना स्वतःच्या आकलण्यातल्या आणि आवडीच्या क्षेत्राचा परिचय होईल.
CO-6 (Creating)	विद्यार्थी विविध प्रकारच्या कुमारसाहित्याच्या लेखनाचे कौशल्य आत्मसात करतील.

संदर्भ ग्रंथ :

१. बालसाहित्य स्वरूप आणि व्याप्ती - डॉ. उज्ज्वला मेहेंदळे, एकनाथ आव्हाड, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, २०२१
२. मौखिक परंपरेतील बालगीते - मधुकर वाकोडे, सूर्यमुद्रा प्रकाशन, नांदेड. प्रथम आवृत्ती - ऑगस्ट २०१८
३. महावीर जोंधळे यांचे साहित्य – डॉ. शांताराम चौधरी सूर्यमुद्रा प्रकाशन, नांदेड, प्रथम आवृत्ती - ऑगस्ट २०१८
४. बालकथा : स्वरूप व व्याप्ती – रसूल दा. पठाण, अरुणा प्रकाशन, लातूर, प्रथम आवृत्ती २०२४
५. मराठवाड्यातील बालसाहित्य : लेखन व सांस्कृतिक चळवळी – प्रा. रामदास केदार,अरुणा प्रकाशन, लातूर,२०२४
६. बालसाहित्य आणि बालशिक्षणाचा अनुबंध - डॉ. सुरेश सावंत, संगत प्रकाशन, नांदेड, प्रथम आवृत्ती,डिसेंबर २०२२
७. श्रेष्ठ भारतीय बालकथा- बाबा भांड, साकेत प्रकाशन, छत्रपती संभाजी नगर, दहावी आवृत्ती, २०१७
८. आजची मराठी बालकविता - डॉ. सुरेश सावंत, संस्कृती प्रकाशन पुणे, प्रथम आवृत्ती, ऑगस्ट २०२३

९. बालशिक्षण, बालसाहित्य : विविध आयाम - लीला दीक्षित, मंदा खांडगे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती - २००६
१०. मराठी बालसाहित्य : विचार आणि दर्शन - लीला दीक्षित, चेतक बुक्स, पुणे प्रथम आवृत्ती २०१५
११. बालसाहित्य : आकलन आणि परिचय - मैत्री लांजेवार, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव, द्वितीय आवृत्ती – २०१७
१२. शतकातील बालकविता: लीला दीक्षित, स्नेहल प्रकाशन पुणे, प्रथम आवृत्ती २००७
१३. बालकुमार साहित्य : आशय आणि लयत्व, महावीर जोंधळे, हर्मीस प्रकाशन, पुणे २०१७
१४. दिनेश काळे यांच्या बालसाहित्यातील मूल्यविचार, डॉ. प्रियदर्शनी देशमुख, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव, प्रथम आवृत्ती २०२३
१५. बालसाहित्य वाटा आणि वळणे, प्रा. रामदास केदार , प्रसाद प्रकाशन, उदगीर द्वितीय आवृत्ती २०२१
१६. मराठवाड्यातील बालसाहित्य, बबन शिंदे, सप्तर्षी प्रकाशन, मंगळवेढा २०१९
१७. बालसाहित्याचे अंतरंग, प्रा. विश्वास वसेकर, यशोदीप पब्लिकेशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती २०२१
१८. बालसाहित्य निर्मितीचा अनुभव, आबा महाजन, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती २०२२
१९. मराठी बालसाहित्य : प्रवाह आणि स्वरूप, लीलावती भागवत, नवीन उद्योग प्रकाशन पुणे, १९९५
२०. बालसाहित्य समीक्षा - चंद्रकुमार नलगे, कोल्हापूर २२ फेब्रुवारी २००६
२१. कोरा कागद निळी शाई - डॉ. विद्या सुर्वे बोरसे, हर्मिस प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती २०२१
२२. बालकवितेचे स्वरूप, परंपरा आणि नवता - विंदा करंदीकर
२३. बालसाहित्य : आकलन आणि समीक्षा – डॉ. विद्या सुर्वे बोरसे
२४. लिहणं मुलांच, शिकवण शिक्षकांची - लीला पाटील
२५. मराठी कुमार विश्वकोश - महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ
२६. नाटयवाचन नाट्यछटा बालनाट्य - नारायण काळे
२७. मराठी बालवाड्:मय स्वरूप आणि ओळख - सुलभा शहा

M.A. मराठी – द्वितीय वर्ष (सत्र-४) अभ्यासक्रम [Level 6.5]			
Course Type: Research Project			
MAR 681 RP	**संशोधन प्रकल्प**	**Credits 6**	**Hours 180**

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

शोध प्रकल्पाच्या माध्यमातून मराठी भाषा, साहित्य आणि संस्कृती या विषयीच्या संशोधनाची डोळस क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये विकसित करणे. तसेच विद्यार्थ्यांना संशोधन प्रकल्पलेखनासाठी प्रोत्साहित करणे.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. शोध प्रकल्पलेखनाचे स्वरूप समजावून देणे.
२. संशोधनविषयक दृष्टिकोन विकसित करणे.
३. विद्यार्थ्यांना संशोधन प्रकल्पलेखनासाठी प्रोत्साहित करणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	**संशोधन प्रकल्पलेखन**	६	१८०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Course Outcome	या अभ्यासपत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,
CO-1 (Remember)	संशोधन प्रकल्पाचे स्वरूप, प्रयोजने, आवश्यकता सांगता येईल.
CO-2 (Understanding)	संशोधन प्रकल्पलेखनाची तंत्रे व साधने स्पष्ट करता येतील.
CO-3 (Applying)	संशोधन प्रकल्पलेखनात ग्रंथालयांतील साधनांचा वापर करता येईल.
CO-4 (Analysing)	संशोधन प्रकल्पाचा विषय आणि प्रकल्पलेखनामागील उद्दिष्टे निश्चित करता येतील.
CO-5 (Evaluating)	संशोधन प्रकल्पाच्या विषयानुरूप लेखनशैली, भाषाशैली यांचा वापर करता येईल.
CO-6 (Creating)	मराठी भाषा, साहित्य आणि संस्कृती या विषयी संशोधन प्रकल्पलेखन करता येईल.

संदर्भ ग्रंथ

२१.साहित्य संशोधन : वाटा आणि वळणे - डॉ. सुधाकर शेलार, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन , पुणे, २०२०
२२.मराठी साहित्य संशोधन : नव्या दिशा - संपा. अविनाश आवलगावकर , प्रतिमा प्रकाशन , पुणे, २००६
२३.संशोधनाचे क्षितिजे : वि. भि. कोलते, गौरव ग्रंथ - भा. ल. भोले (संपा.) अमेय प्रकाशन , नागपूर, १९८५
२४.मराठी संशोधनविद्या - डॉ. उषा देशमुख, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४
२५.संशोधन पद्धती : प्रकिया आणि अंतरंग - डॉ. दु. का. संत, अनाथ विद्यार्थीगृह प्रकाशन, पुणे, १९६६
२६. संशोधन : स्वरूप आणि पद्धती - डॉ. सु. रा. चुनेकर, रंगनाथ पठारे, शि. प्र. संस्था, संगमनेर, १९८३

२७.मराठी आणि हिंदी दलित आत्मकथने : तौलनिक मूल्यमापन - डॉ. प्रकाश जाधव, प्रिंटींग एरिया, बीड, २०२०
२८.संशोधन : स्वरूप आणि व्याप्ती, संपा. डॉ. मंदा खांडगे, डॉ. कीर्ती मुळीक, डॉ. सुजाता शेणई, संस्कृती प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती डिसेंबर २०२३
२९.मराठी वाङ्मय इतिहास आणि भूगोल - डॉ. विनायक गंधे, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई, प्रथम आवृत्ती २०२०
३०.भाषा व साहित्य संशोधन : खंड १, २, ३, - १९८९ – संपा. वसंत जोशी , म. ना. अदवंत , गं. ना. जोगळेकर व इतर संपादक , महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
३१. संशोधन : सिद्धांत व पद्धती - सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई, १९९७
३२. लोकसाहित्य शोध व समीक्षा - रा.चिं . ढेरे, पदमगंधा प्रकाशन, पुणे, २००९
३३. शोध निबंधाची लेखनपद्धती - स. गं. मालशे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
३४. मराठी प्रबंध सूची - व. वि. कुलकर्णी, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर
३५. मराठी साहित्य संशोधन - म. पां. भावे , श्रीहरी भिडे, पद्माकर शिरवाडकर (संपादक) महाराष्ट्र साहित्य परिषद , पुणे
३६. मराठी साहित्य संशोधन : स्वरूप आणि दिशा - शं. रा. राणे, का. स. वाणी म. प्र. अ. संस्था, धुळे
३७. लोकसाहित्यमीमांसा – भाग-१ व २, डॉ. विश्वनाथ शिंदे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
३८. साहित्य शोधणी - डॉ. उषा देशमुख, निहारा प्रकाशन, पुणे
३९. साहित्यकृतीचा अभ्यास, हरिश्चंद्र थोरात, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन, पुणे
४०. साहित्य : संशोधन व समीक्षा - डॉ. राजेंद्र सलालकर, हर्मिस प्रकाशन, पुणे